

2023

CISU ÅRSRAPPORT

Foto: Ingeniører uden grænser, Mikkel Hørlyck

Indholdsfortegnelse

1.	Introduktion – året der gik	x
2.	Læseguide.....	xii
3.	Gode sociale og økonomiske vilkår	1
3.1	Resultater ude i verden.....	1
3.1.1	Resultater Civilsamfundspuljen ude i verden.....	1
3.1.2	Resultater DERF	4
3.2	CISUs arbejde og resultater.....	5
3.2.1	Bevillinger fra Civilsamfundspuljen	5
3.2.2	Verdensmål og sektorer i Civilsamfundspuljens bevillinger.....	6
3.2.3	Bevillinger i humanitære og skrøbelige kontekster.....	6
3.2.4	Rådgivning	7
3.2.5	Kurser og arrangementer	8
3.2.6	CISUs arbejde med safeguarding og klagemekanismer	8
3.3	Opsamling og læring	9
4.	Klima, natur og miljø	10
4.1	Resultater ude i verden.....	10
4.2	CISUs arbejde og resultater.....	10
4.2.1	Ansøgninger og bevillinger med fokus på klima, natur og miljø	10
4.2.2	DERF og klimarelaterede kriser	11
4.2.3	Støtte til Klimatilpasning (CCAM)	12
4.2.4	Kapacitetsydelse med fokus på klima, natur og miljø.....	12
4.2.5	CISUs eget klimaaftryk.....	12
4.3	Opsamling og læring.....	13
5.	Mangfoldigt engagement, global solidaritet og handling	14
5.1	Resultater i verden.....	14
5.1.1	Resultater fra indsatser til Styrkelse af Civilsamfundets Råderum	14
5.2	Resultater i Danmark	15
5.2.1	Resultater fra Engagementspuljen	16
5.2.2	Resultater fra bevillinger i OpEn.....	16
5.2.3	Resultater fra bevillinger i CISUs Oplysningspulje	17
5.3	CISUs arbejde og resultater.....	18
5.3.1	Engagement gennem ansøgninger og bevillinger	18
5.3.2	Oplysning og engagement gennem kurser, arrangementer og deltagelse på folkemøder.....	19
5.3.3	CISU oplyser og kommunikerer om globale forhold og civilsamfundets rolle	20

5.3.4	CISU arbejder for bedre vilkår til engagement – i Danmark og ude i verden.....	20
5.4	Opsamling og læring	22
6.	Mellemfolkelige og lokalt ledede partnerskaber	23
6.1	Resultater ude i verden.....	23
6.1.1	Beslutninger i partnerskaber	24
6.1.2	Involvering af målgrupper	25
6.1.3	Anvendelse af midler ude i verden	27
6.2	CISUs arbejde og resultater.....	27
6.2.2	Kapacitetsydelser, der understøtter mellemfolkelige og lokalt ledede partnerskaber	28
6.2.3	Fokus på erfaringsudveksling og netværk	29
6.3	Opsamling og læring	30
7.	Omkostningseffektivitet	31
8.	Bilagsoversigt.....	32

Forkortelser i rapporten:

CSO	Civilsamfundsorganisation
CSP	Civilsamfundspuljen
DERF	Danish Emergency Relief Fund
MO	Medlemsorganisation
INGO	International Non-Governmental Organisation
OpEn	Udenrigsministeriets Oplysnings- og Engagementspulje
PSHEA	Prevention of Sexual Harassment, Exploitation & Abuse
UM	Udenrigsministeriet

Forsidefoto: Ingeniører Uden Grænser, Fotograf: Mikkel Hørlyck.

Beskrivelse: En pige går over floden, der løber mellem to byområder i Freetown, Sierra Leone. Når regnen falder kraftigt, går floden ofte over sine bredder og oversvømmer de omkringliggende huse. Der er kun en enkelt bro til rådighed. IUG har opført kanaler i området for at lede de store vandmængder væk.

1. Introduktion – året der gik

2023 var endnu et år med et **højt aktivitetsniveau**. CISU forvaltede DERF (25 mio. kr. i 2023), OpEn (25 mio. kr.) og Civilsamfundspuljen (CSP) (167,5 mio.), hvor sidstnævnte også omfattede tillægstilsagn for Klimatilpasning (107,5 mio. kr. i 2022-25) samt Naboskab (30 mio. kr.), som blev bevilget i slutningen af 2023. I alt modtog CISU i 2023 tilsagn til de tre puljer på 297,5 mio. kr.

2023 var året, hvor CISU satte endnu en rekord i det højeste antal ansøgninger (550) på tværs af puljerne. Det ledte til 247 bevillinger og endnu en rekord i antallet af afsluttede bevillinger, som i 2023 nåede op på 282. CISU gik ud af 2023 med 526 igangværende bevillinger på tværs af puljer. Mængden af ansøgninger og bevillinger, som fortsat håndteres med ordentlighed og omkostningseffektivitet af sekretariat og bevillingssystemer understreger **CISUs vedvarende, store kapacitet i puljeforvaltning**.

Indsatser i CISUs puljer foregår i eller omhandler lande **på tværs af hele verden, men i særlig grad lande i Afrika**. De 134 indsatser, der blev bevilget under CSP i 2023 foregår i 43 forskellige lande i hele verden, hvoraf 70 % (98) var i lande i Afrika. Dermed følger 2023 tendensen fra tidligere år, hvor langt de fleste indsatser implementeres i Afrika, hvilket også afspejles i CISUs medlemsundersøgelse 2023-24, hvor 77 % af CISUs medlemsorganisationer angiver, at de er aktive i Afrika (bilag 8). Der er også et overtal af bevillinger i OpEn i 2023, som relaterer sig til lande i Afrika. Ligeledes i DERF forgik størstedelen af indsatserne i Afrika (28 indsatser, 65 %). Udviklingen i Ukraine og **naboskabsregionen** får også civilsamfundet til at handle - og 12 % af DERFs bevillinger i 2023 gik hertil. Situationen taget i betragtning er det derfor også positivt, at CISU i 2023 modtog en tillægsbevilling til CSP til naboskabsområdet, hvilket udmøntes i løbet af 2024.

CISUs medlemsorganisationer og brugere har også viden, erfaringer og er engageret inden for **alle 17 verdensmål**. Det viser de afsluttede og bevilligede indsatser for 2023 endnu engang, såvel som CISUs medlemsundersøgelse 2023-24 (bilag 8). Hensyn til **klima, natur og miljø får en stadig større plads** i CISUs puljer og krav til bevillingshavere samt kapacitetsydelse. Det viser sig også i indsatserne, hvor en tredjedel af de 'klassiske' indsatser i CSP i 2023 i større eller mindre grad har hensynet til klima, natur og miljø med i deres indsatser. Med civilsamfundspuljens nye CCAM-modalitet til klimatilpasning, er det samlet set **halvdelen af CSP**.

Mængden af ansøgninger og bevillinger er en understregning af det **kæmpe engagementsniveau** blandt CISUs medlemsorganisationer og brugere med partnerorganisationer, som er **lokalt forankret** i alle dele af verden med direkte adgang til- og forståelse for menneskers situationer, behov og ønsker til forandringer. De afsluttede indsatser i CSP for 2023 viser imponerende resultater, hvor fortalervirksomhed og styrkelse af civilsamfundet helt lokalt på tværs af verden sikrer **langvarige positive forandringer**. Puljens rammebetingelser fordrer og understøtter bevillingshavernes fokus på **systemiske forandringer**, hvilket underbygges af en nyligt publiceret forskningsrapport fra Radboud University (Bilag 11). Derfor var det også endnu engang i 2023 en stor ærgrelse for CISU, at der **ikke var midler nok til det kompetente engagement**. For CSP betød det støtteværdige afslag på 72 mio. kr., samt at vi måtte lukke for løbende ansøgninger 1. oktober for bevillinger under 500.000 kr. I OpEn fik 78 oplysnings- og engagementsindsatser, som kunne være godkendt, afslag på grund af for få midler i puljen. CISUs medlemsundersøgelse viser også, at CISUs medlemsorganisationer er talrigt og aktivt til stede i hele Danmark og arbejder i alle dele af verden inden for alle verdensmål (bilag 8). CISU arbejder sammen med medlemsorganisationer og brugere på at gøre globalt engagement til en folkesag i Danmark. Vi ser tydeligt, at det danske civilsamfund både kan og vil endnu mere.

CISU har **fortsat et behov for dialog med UM om prioritering af det uforløste potentiale**. Det er med stor ærgrelse, at vi må afvise så mange dygtige initiativer. Særligt når vi i både egne resultatanalyser og i førnævnte forskningsrapport kan se den store *impact* civilsamfundsindsatser har; samt målt op mod den relativt lille del af dansk udviklingsbistand afsat til små og mellemstore CSO'ers arbejde. Det er en udfordring for langsigtede partnerskaber, når de præges af kortvarige danske prioriteringer af midler, og når mangel på ressourcer skaber pres i organisationerne både finansielt, menneskeligt og dermed også engagementsmæssigt. Netop de **gensidige, ligeværdige partnerskaber** er, og har altid været, en hjørnesten i CSP. Og data indsamlet i 2023 vidner tydeligt om, at CISU er med til at understøtte mange partnerskaber, der bygger på **tillid, respekt og samskabelse**. Beslutninger i de partnerskaber, som CISU understøtter, bliver i høj grad truffet lokalt, hvor implementeringen af indsatser foregår. Denne lokale forankring giver **agilitet** i indsatserne til at reagere på målgruppens behov, hvilket også er tydeligt, når kriser rammer, og DERF viser sin effektivitet i at formidle fleksibel humanitær støtte, som hurtigt når direkte ud til de mest sårbare.

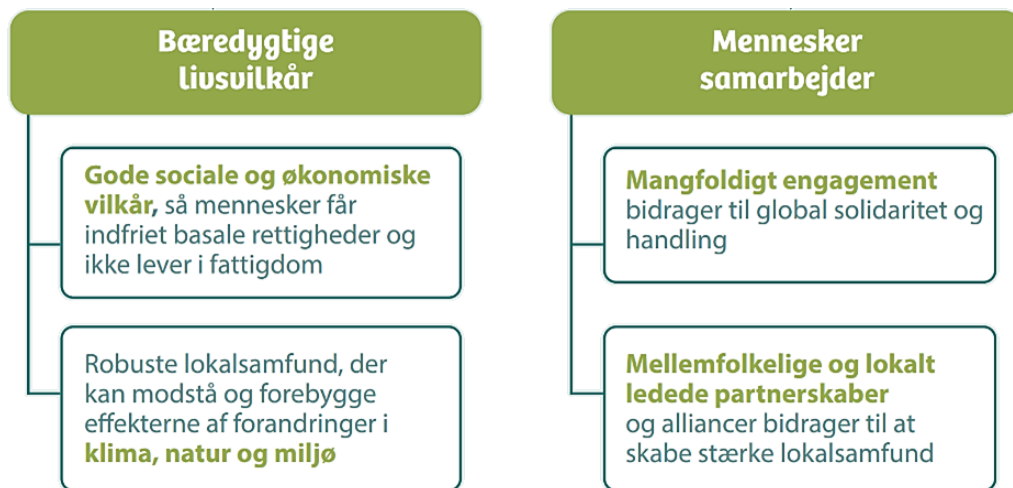
CISUs ydelser i form af rådgivning, kurser og arrangementer har også i 2023 været en væsentlig del af styrkelsen af danske civilsamfundsorganisationer. Fokus har været på styrkelse af lokalt lederskab, og vi har arbejdet aktivt på at inkludere syd-partnere i rådgivninger og online kurser. Desuden har vi haft fokus på at styrke erfaringsudveksling imellem de danske civilsamfundsorganisationer igennem tematiske netværk med fokus på peer-to-peer læring.

CISU fortsætter med at udvikle vores faglige ydelser for at sikre at den danske civilsamfundsbase og de danske civilsamfundsorganisationer vedbliver at være relevante og engagerede partnere i det globale samarbejde, og på den måde styrker opbygningen af transparente, uafhængige og stærke civilsamfund i det globale syd.

2. Læseguide

CISUs resultatrapport 2023 dækker rulleplan 2023-26 mellem Udenrigsministeriet (UM) og CISU. Dette inkluderer UM's finansiering af CISUs Civilsamfundspulje (CSP) inklusiv de råderums- og engagementsmodaliteter, der blev tilføjet i 2020 samt CISUs egen Oplysningspulje. Herudover inddrager rapporten også relevante dele af rapportering relateret til Danish Emergency relief Fund (DERF) og Udenrigsministeriets Oplysnings- og Engagementspulje (OpEn) for at give et helhedsblik på organisationens arbejde og resultater i 2023. Rapporten følger desuden krav specificeret i "Retningslinjer for forvaltning af tilskudsmidler fra Udenrigsministeriet til puljeordninger og netværk", september 2022.

Foranlediget af CISUs strategi 2022-2025 (bilag 3) udviklede CISU en resultatramme (bilag 4) til at guide CISUs monitorering, evaluering og læringsarbejde. Denne rapport er inddelt efter strategien og resultatrammens fire overordnede mål (se side 6 i bilag 3, CISUs 2022-25 strategi):

Hele rapporten blev introduceret i afsnit 1. I afsnit 3, 4, 5 og 6 gives en tværgående analyse af resultater indenfor CISUs strategiske mål 1) *Gode sociale og økonomiske vilkår*, 2) *Klima, natur og miljø*, 3) *Mangfoldigt engagement* og 4) *Mellemfølelige og lokalt ledede partnerskaber*. Ved hvert mål beskrives resultater og forandringer skabt gennem indsatser og initiativer støttet af CISU (*impact* og *outcomes*), efterfulgt af beskrivelser, resultater og læring foranlediget af CISUs arbejde (*outputs*). Bilag 1 giver helt korte opsummeringer af forandringer skabt af alle afsluttede indsatser i 2023 (Civilsamfundspuljen, Indsatser for Folkeligt Engagement, Råderumsindsatser, OpEn, CISUs egen oplysningspulje og DERF) inddelt efter ovenstående fire mål. Til slut vil afsnit 7 redegøre for CISUs omkostningseffektivitet og afsnit 8 giver et overblik over tilhørende bilag.

Bilag 5 er CISUs årsrapportering på OpenAid indikatorerne, aftalt med UM.

God læselyst.

3. Gode sociale og økonomiske vilkår

Det første mål i CISUs strategi 2022-2025 er *gode sociale og økonomiske vilkår, så mennesker får indfriet basale rettigheder og ikke lever i fattigdom*, som vi vil skabe ved at bidrage til lige adgang til ressourcer, og at rettigheder opfyldes gennem både langsigtet udvikling og nødhjælpsarbejde. Dette sker gennem partnerskaber, styrkelse af partnere og civilsamfund samt ved at nå ud til de mest sårbare grupper.

CISU understøtter dette via kapacitetsydelse med fokus på det rettighedsbaserede arbejde og ansvarlighed overfor de mennesker, indsatsen støtter, samt bevillinger til både langsigtet udvikling og humanitært arbejde.

3.1 Resultater ude i verden

I 2023 blev der afsluttet 154 bevillinger i CSP (inklusive råderum-modalitet og eksklusiv Folkeligt Engagement), gennemført af 81 unikke organisationer. I DERF blev der afsluttet 32 bevillinger, gennemført af 18 unikke organisationer. Indsatserne er nået ud til enormt mange mennesker uden for Danmark. I indsatser afsluttet i 2023, er organisationerne nået ud til 454.802 personer direkte i aktiviteter og i alt (inklusive indirekte) 8.982.047 personer.¹

Sammenlignet med de seneste to år er det en stigning i antallet af personer nået direkte gennem bevillinger i CSP. Udskydelser grundet Covid-19-pandemien har betydet, at der i 2021 var et stort dyk i antallet af afsluttede bevillinger (72 afsluttede bevillinger i 2021). Det steg allerede i 2022 med 39 (110 afsluttede indsatser i 2022) og i 2023 ser vi igen en stigning på 44 (154 afsluttede indsatser i 2023). Det gennemsnitlige antal personer nået direkte per bevilling er til gengæld faldet lidt (fra 2.779 personer pr. bevilling i 2021, til 2.598 i 2022 og til 2.458 i 2023). Det er dog ikke et markant fald, og kan formodentlig forklares af, at mange indsatser har været præget af pandemien, og derfor ikke har kunnet nå ud til lige så mange mennesker.

Der har været en mindre nedadgående tendens på, hvor høj en grad bevillingshavere under CSP mener, de har nået deres mål – fra 85,7 % i 2020 til 81,89 % i 2022. I 2023 ser denne tendens dog ud til vende igen, hvor den gennemsnitlige, selvrapporterede målopfyldelse ligger på 83,65 %. Niveauet er ikke tilbage til tiden før 2021, hvilket helt sikkert afspejler, at der i 2023 stadig er en del afsluttede bevillinger, som har været stærkt påvirket af Covid-19-pandemien og de omstillinger, som den krise medførte.

3.1.1 Resultater Civilsamfundspuljen ude i verden

I det følgende gennemgås tendenser og resultater opnået for 104 afsluttede CSP bevillinger implementeret ude i verden. Yderligere 15 afsluttede bevillinger gennemgås i afsnit 4 med fokus på klima, natur og miljø, 22 i afsnit 5 med fokus på arbejde og resultater fra Råderumsbevillingerne, og de resterende 13 under afsnit 6 med fokus på partnerskabsstyrkelse, lokalt lederskab og netværksdannelse. I bilag 2 er korte opsummeringer, baseret på fyldige rapporter, af hver enkelt afsluttet indsats, der desværre ikke kan gengives her.

Imponerende resultater er opnået igennem indsatser støttet af CSP. Alle **verdensmål** har været i fokus og mange indsatser har inkluderet flere mål. Der er stor variation i strategier og tilgange anvendt i indsatserne.

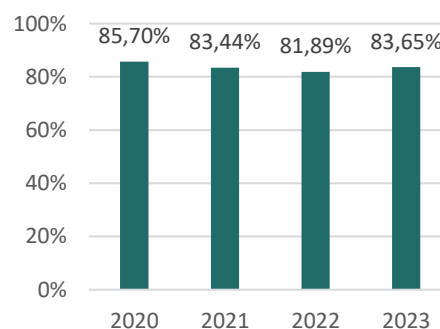
Civilsamfundspuljen (inkl. råderum)

154 afsluttede bevillinger 2023

352.776 personer nået direkte ude i verden

8.527.245 personer nået indirekte ude i verden

Målopfyldelse (%), CSP

¹ Vi ser her bort fra outliers: én rapportering på 114.000 nået direkte i CSP, én rapportering på 10.123.915 nået indirekte i CSP samt én rapportering på 2.100.000 nået indirekte i en råderumsbevilling. Det samlede antal mennesker, inkl. outliers, er derfor 21.319.962.

De fleste har **fortalervirksomhed** enten som del eller primært mål med indsatsen, hvilket er med til at sikre bæredygtige løsninger og forandringer for mennesker og civilsamfund.

Bæredygtighed og varige forandringer kendetegner indsatserne. For eksempel i indsatsen i Zimbabwe implementeret af Ukuthula Trust og Nuncia Mas hvor personer i lokalsamfundet i området, hvor Gukurahundi massakrer foregik i 1980'erne, er blevet trænet i psykosocial støtte, som fremadrettet vil være en vigtig ressource for et samfund, hvor ofrene ikke har været anerkendt i 40 år. Eller når Dialogos og National Association of Community and Occupational Health (UNACOH) i Uganda organiserer minearbejdere, og organiseringen fortsætter med at være en platform, for minearbejderes fortalervirksomhed for deres rettigheder og mere ansvarlig og sikker minedrift. Netop **Civilsamfundsstyrkelse** er en grundpille i civilsamfundspuljen og viser sig i mange former i de afsluttede indsatser. Når folk bliver organiseret til at stå sammen om at løse egne problemer, vokser forandringerne nedefra, hvilket er en effektiv og bæredygtig vej til bekæmpelse af urimelige strukturer og grundlæggende årsager til fattigdom. I Mauritius, har partnerskabet mellem Global Aktion og Center for Alternative Research and Studies (CARES) styrket netværket af CSO'er på tværs af regionen og faciliteret deling af værktøjer og viden vedrørende rettigheder i relation til arbejdsforhold, fødevarerensikkerhed og udfordringer i forbindelse med at være afhængig af havet. Indsatsen har ledt til en mobilisering og lokal deltagelse i politiske processer, som er vigtige for lokalbefolkningen. I Lesotho er civilsamfundet blevet mobiliseret til at forme en platform, som konfronterede politi og militær med krænkelse af folks rettigheder i forbindelse med Covid-10 nedlukninger (Denmark Lesotho Network og Development for Peace Education).

I tråd hermed har syv indsatser vist resultater ved at arbejde med **styrkelse af fagforeninger** i forskellige sektorer (uddannelse, minedrift, landbrug mv.). I flere af disse er det et direkte samarbejde mellem fagfæller i Danmark og et andet sted i verden, eksempelvis i samarbejdet mellem Gymnasieskolernes Lærerforening og Educators and Scientist Free Trade Union of Georgia (ESFTUG). En indsats i Zambia har haft særligt fokus på **good governance** og styrke strukturerne herfor, herunder transparensen i den offentlige budgetstyring.

Demokrati og rettigheder er fokus på tværs af en stor del af indsatserne. Meget fokus er her på at gøre folk bevidste om og i stand til at kræve deres rettigheder og gå ind i de politiske processer. Som Ulandsforeningen for Bæredygtig Udvikling og Joygopalpur Gram Vikash Kendra i Indien skriver om et af resultaterne i deres projekt: *"People have been empowered, more people understand their rights and power to demand changes from the government"*. Dette er også tydeligt i to indsatser i Mozambique, hvor lokalbefolkning og lokale CSO'er gøres i stand til at kræve deres rettigheder både i relation til en væbnet konflikt i Cabo Delgado provinsen og i forbindelse med ekstraktionsindustrien, som ofte tilsidesætter landets love og menneskerettighederne. Bæredygtigheden i arbejdet med civilsamfundsstyrkelse, demokrati og rettigheder samtidigt med konkrete her-og-nu-løsninger er tydeligt i partnerskabet mellem Designere Uden Grænser og Designers without Borders South Africa, som har håndteret langvarig fødevarerensikkerhed i Grabouw både igennem *community gardens* og udbredelse af viden om vandbesparelse og god ernæring med lokale produkter. Samtidigt har partnerskabet haft fokus på at gøre lokale CSO'er i stand til at lave fortalervirksomhed ved at få viden om de lokale politiske og regeringsstrukturer og befolkningens rettigheder. Et element i denne og et par andre indsatser er også at kende til sine **rettigheder ifm. jordbesiddelser**. Fem indsatser har haft fokus på **oprindelige folks rettigheder** i Indonesien, Paraguay, Brasilien og Peru.

Tre indsatser havde fokus på at **nedbringe vold i forbindelse med valg**. To i Kenya i 2022; det ene med fokus på at holde unge væk fra vold og engagere dem som fredsambassadører og interessenter i at sikre valgets integritet, og det andet med fokus på at forebygge seksuel- og kønsbaseret vold. I Zimbabwe blev der skabt større tolerance og samarbejde på tværs af politiske partier (Crossing Borders og 4 H Zimbabwe Foundation).

Ni indsatser har haft fokus på at **understøtte unge i at deltage i beslutningsprocesser** og ytre deres behov og ønsker overfor ansvarshavere i hhv. Uganda, Ukraine, Kenya, Honduras, og Butan. En indsats har desuden **engageret unge i at forbedre det offentlige rum** i deres nærmiljø, en indsats som på forskellig vis har *boosted* de unges selvtillid i forhold til at kunne tage ansvar for eget liv og lokalområde (Dreamtown og Public Space Network, Kenya). Netop et boost i selvtillid, tro på at man kan gøre en forskel, forbedrede lederskabsevner

og værdier som samarbejde, lighed samt børn- og unges rettigheder er i fokusi de otte indsats, som på forskellig vis bruger **sport som en løftestang for positive forandringer**, to indsats, som har gjort brug af **kreativitet og kultur** samt to med fokus på **unge og entreprenørskab**.

Tre indsats har haft et særligt fokus på **uddannelse**. I Zambia er der arbejdet med Læring gennem leg, i Nigeria har fokus været på at træne undervisere i moderne undervisningsformer, i Ghana er læsefærdighederne blevet forbedret i en indsats med fokus på vigtigheden af modersmålsundervisning. Fire andre indsats har haft særligt fokus på at **forbedre forhold for børn**, hvoraf tre i Kenya og Nepal har særligt fokus på at skabe bedre muligheder for at børn kan vokse op i familier - støttet op af lokalsamfundet - i stedet for at ende på børnehjem, institutioner eller gaden. En indsats i Libanon skaber *safe spaces* og terapeutiske læringsrum for børn i form af lærings-haver.

Fem indsats i Marokko, Ghana og Zimbabwe har haft særligt fokus på at give **piger og unge kvinder** en større tro på sig selv og egne evner; såvel som involveret lokalsamfundet til et skift i *mindset* om pigers adgang til skole og medbestemmelse. I Marokko blev 189 teenagepiger styrket i deres tro på egne evner, 20 teenagepiger blev også trænet i aktivisme for deres rettigheder, og der blev etableret et netværk af 60 interessenter, som fortsat arbejder for at sætte en ende på, at børn bliver gift (Civil Connections Community Foundation og Project Soar). Tre indsats i Nepal, Indien og Ghana har haft særligt fokus på **kvinder**; både ift. at lære færdigheder for at få mere kontrol over eget liv, såvel som at lære om egne rettigheder, og hvordan man kan kræve disse. I Tunesien har partnerskabet mellem Danner og Free Sight Association (FSA) haft særligt fokus på at skabe bedre muligheder for at **enlige mødre** kan deltage og blive inkluderet i samfundet.

Fire indsats har uddannet unge mennesker inden for **Seksuel og Reproduktive Sundhed og Rettigheder (SRHR)** i Kenya, Sierra Leone, Columbia og Vietnam. 100 % for børnene og Positive Life Kenya er lykkedes med at nedsætte teenagegraviditeter fra 3-5 % per skole til 0. En indsats i Sierra Leone har sikret at 211 **sexarbejdere** og 21 mandlige kunder er i behandling for **HIV**. Derudover har indsatsen blandt andet ved kampanjer sikret øget brug af kondom samt viden i lokalbefolkning om HIV/AIDS. Tre indsats i Marokko, Bangladesh og Kenya har haft fokus på at nedbringe **vold mod kvinder**. Indsatsen i Marokko var med særligt fokus på beskyttelse og rehabilitering af kvinder og børn udsat for vold i hjemmet; herunder også en inddragelse af lokalsamfundets ansvarshavere på området, for at sikre en bedre støtte fremadrettet (Kvinderådet og LDDF-INJAD). En indsats i Vietnam har både på samfunds- og individuelt plan skabt mere opmærksomhed og handling på risikoen for **menneskehandel** (C&C Hjælpeprogrammer og Blue Dragon Children's Foundation).

En indsats har arbejdet med at reducere **minoritetsstress blandt LGBTQIA+ personer** i Kenya, Tanzania, Uganda, og Sydafrika. Indsatsen har desuden ledt til nye organiseringer til deling af viden og erfaringer.

Seks indsats har arbejdet med **inklusion**. To af disse har primært haft fokus på inklusion af mennesker med handicap i forskellige dele af uddannelsessystemet i hhv. Sierra Leone og Palæstina. En tredje har i Tanzania haft særligt fokus på døves inklusion i hele samfundet i forhold til at sikre mulighed for værktøjer til kommunikation, eksempelvis med sociale myndigheder og skole. To indsats i hhv. Kenya og Somaliland har haft fokus på inklusion af mennesker med handicap i forbindelse med politiske valg og beslutningsprocesser. En indsats har etableret et sportsnetværk for mennesker med handicap i Sierra Leone.

Seksten indsats har på forskellig vis haft fokus på **livelihoods og landbrug**. Her er fokus på at styrke eller opbygge ny viden om **produktionsformer og virksomhedsdrift**. Flere af indsatserne har kombineret det med fokus på **vandbesparing, naturbevarelse og miljøbeskyttelse**. Flere indsats har også styrket foreningen af fagfæller, **låne-/spare-grupper** eller **kooperativer**, som også i flere tilfælde har opbygget kapacitet til at arbejde for at gøre sine rettigheder gældende overfor lokale myndigheder. Alle har på forskellig vis fokus på **sårbare** mennesker, i nogle tilfælde med særligt fokus på unge eller kvinder. Tre indsats har - udover at sikre bedre og mere stabilt livelihood - også skabt tryghed og healing i en nuværende eller tidligere konflikt-situation; i hhv. Ukraine, området Marawi i Filippinerne, hvor der var væbnet konflikt i 2017, og i Nepal.

Fem indsatser har introduceret **nye teknologiske eller innovative løsninger**; for eksempel har indsatser i både Uganda og Bolivia understøttet at guldminers arbejde blev mindre sundhedsskadeligt ved at introducere en ny metode til guldprocessering (Dialogos og UNACOH). I Uganda er det lykkedes at opnå internationalt anerkendt økologi-certificering via mobildata indsamlet på billige smartphones, som har ledt til direkte salg i en dansk virksomhed. I Indonesien bliver illegal fældning af træ og brandrisiko nu monitoreret og dokumenteret med satellitdata (Orangutang Fonden og Borneo Orangutan Survival Foundation). I Sierra Leone har Ingeniører uden grænser og Social Enterprise Development udviklet et nyt værktøj til bedre planlægning af investeringer i solenergisystemer på lokalsamfunds-niveau; så man med et holistisk blik på hele konteksten sikrer bæredygtigheden i at udrulle et energisystem førend investeringen foretages. I Mongoliet har en indsats haft fokus på **lokal ressourcemobilisering**. Der er gennemført 120 kurser om **iværksætteri** for 1884 deltagere, både om at lægge virksomhedsplaner og at ansøge om økonomisk støtte fra lokale fonde. Det har ledt til 300 nye virksomheder og 413 virksomheder har øget omsætning.

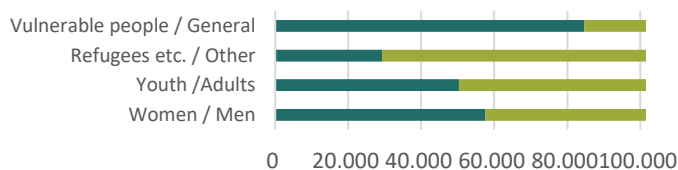
Sundhed er omdrejningspunktet i seks indsatser. To af disse omhandlede **tandsundhed**. To andre havde fokus på **fødsels- og børnesundhed**, hvor en indsats i Congo er lykkedes med at nedsætte børnedødeligheden i 0-5årsalderen fra 20,6 % til 15,3 %. I Zambia har en indsats haft fokus på at promovere og sikre rettighederne for **mentalt syge** indsatte i fængsler (Ubumi Prisons Initiative og Mental Health Matters). En indsats i Zimbabwe har engageret unge mennesker i at identificere og prioritere lokalsamfundets sikkerhedsudfordringer, som særligt er **stofmisbrug og mental sundhed**. Dette har gjort lokale myndigheder bevidste om disse.

I Zimbabwe har en indsats skabt forbindelser mellem universitetsstuderende og skoler med fokus på at forbedre **WASH** situationen. I Cambodia har en indsats haft fokus på **trafiksikkerhed**. I Cuba har tre udsatte projektområder fået **forbedret mobilitet** gennem lokale cykelaktiviteter. I Tanzania er journalister på en **lokalradio** med fokus på oplysning om rettigheder, sundhed, landbrug og politik, blevet videreuddannet.

3.1.2 Resultater DERF

Igen i 2023 viste Danish Emergency Relief Fund (DERF), sin effektivitet i at formidle fleksibel humanitær støtte, som hurtigt når direkte ud til de mest sårbare mennesker i aktuelle kriser (Læs DERF Annual Report 2023 i bilag 6 samt opsummeringer af alle indsatser i bilag 1). En hjørnesten i DERF er en **nødhjælpsrespons med høj grad af lokalisering**, fordi støtten ydes til partnerskaber, hvor den lokale CSO på forhånd har en lang historik i lokalsamfundet, og dermed kender til menneskers konkrete behov og kan sikre adgang til de aller mest sårbare (se mere i afsnit 6 og bilag 6).

DERF 2023
32 afsluttede bevillinger
 102.026 personer nået direkte ude i verden

I 32 afsluttede bevillinger nåede DERF ud til 102.026, hvoraf 57 % var kvinder og 49 % var børn og unge. 83 % er i kategorien 'sårbare' om end alle er i en sårbar situation. Det er forskelligt, hvem der er særligt sårbare i hver kontekst. Særligt ofte nævnes: kvinder, piger, husholdninger ledet af kvinder, kvinder med små børn samt mennesker med handicap og ældre. De ofte sårbare grupper flygtninge, internt fordrevne og værtsamfund er en mindre del af den samlede målgruppe (29 %), men indgår i 22 (69 %) indsatser.

84 % af de afsluttede indsatser i 2023 inkluderede 2 eller flere sektorer og adresserede dermed flere behov hos målgruppen. I afsluttede indsatser i 2023 var vand/sanitet & hygiejne (WASH) den oftest inkluderede sektor (16 bevillinger inkluderede aktiviteter indenfor WASH), dernæst ernæring (15) og fødevarerikkerhed/levebrød (11) - alle bevillinger i en tørke-kontekst inkluderede en eller flere af disse sektorer. Både 'sundhed' og 'husly' (sidstnævnte særligt i forbindelse med Ukraine og jordskælv i Tyrkiet/Syrien) var hver en del af 8 indsatser, og 'beskyttelse' i 6. Uddannelse var en del af en indsats.

3.2 CISUs arbejde og resultater

I det følgende gennemgås det arbejde og de resultater, der er opnået i løbet af 2023 gennem både medlemsorganisationernes, bevillingshavernes og CISUs arbejde (outputs og outcomes).

3.2.1 Bevillinger fra Civilsamfundspuljen

I 2023 kunne CISU bevilge 134 indsatser under CSP til i alt 192.032.857 kr. Indsatserne er i 43 lande; 98 i Afrika (70%), 20 i Asien (14%), 19 i Latinamerika (13%), 2 i Mellemøsten (1%) og 2 (1%) i Europa (Ukraine). 9 bevillinger foregår i mere end ét land. Siden 2022 er andelen af indsatser i Afrika steget og Latinamerika er faldet. 2023 følger tendensen fra tidligere år, hvor langt de fleste indsatser implementeres i Afrika. Hvilket også afspejles i CISUs medlemsundersøgelse 2023-24, hvor 77 % angiver, at de er aktive i Afrika (bilag 8).

Verdenskort over CSP-bevillinger. Cirkel-størrelser illustrerer samlede bevillingsbeløb i landet. Inddeling af cirklen viser indsatser i antal og størrelser.

De ansøgte og bevilgede indsatser fordeler sig på de ”klassiske” støtteformer (Små Indsatser, Medborgerindsatser og Udviklingsindsatser), en enkelt kapacitetsanalyse og 11 kørende programmer. CISU modtog ikke ansøgninger til hverken Støtte til Ansøgningsproces eller Støtte til Samfinansiering. Der blev i september 2023 indsendt ni nye programansøgninger, som først blev behandlet efter årsskiftet. Derudover var der i foråret 2023 den første ansøgningsrunde til CISUs Klimatilpasningsmodalitet, CCAM. Der var rigtig stor interesse for denne støtteform, og der blev således bevilget knap halvdelen af midlerne i CCAM-modaliteten. Tilførslen af CCAM er dermed den primære grund til, at der blev bevilget flere midler i 2023 end i 2022.

Ansøgninger og bevillinger, CSP 2023

Modalitet	Ansøgninger	Bevillinger	Godkendelsesprocent	Bevilget beløb
Små Indsatser (op til 200.000 kr.)	49	21	43 %	3.228.426
Medborgerindsats (100.000 – 500.000 kr.)	75	47	63 %	22.946.842
Udviklingsindsats (500.000 kr. – 4,5 mio. kr.)	76	35 (58*)	46 % (76%*)	67.376.592
CCAM (0-5 mio. kr.)	35	19	54 %	44.273.997
Kapacitetsanalyse (op til 100.000 kr.)	2	1	50 %	100.000
Program (op til 15 mio. kr.)	(9 ²)	11	-	54.107.000
Total	246	134	52 %	192.032.857

*Tallene i parentes angiver ansøgninger som er vurderet støtteværdige, og derfor var blevet bevilget, hvis der havde været midler nok i puljen.

Ligesom tidligere år var CSP i 2023 præget af, at de tilgængelige midler ikke kunne dække alle støtteværdige ansøgninger. Der blev givet 23 støtteværdige afslag til Udviklingsindsats-ansøgninger (72 mio. kr.). Var alle støtteværdige ansøgninger blevet godkendt havde godkendelsesprocenten for UI været 76,3 % - den reelle godkendelsesprocent var 46 %. CISU var derudover nødsaget til at lukke for modtagelse af ansøgninger med løbende frist – Små Indsatser og Medborgerindsatser – den 1.10.2023, da der ikke var flere midler i puljen.

² Der blev indsendt 9 Programansøgninger i efteråret 2023, men ansøgningerne blev først behandlet i 2024.

3.2.2 Verdensmål og sektorer i Civilsamfundspuljens bevillinger

Civilsamfundspuljen dækker i 2023 langt de fleste verdensmål. De fleste indsatser vedrører mål 17 "Partnerskaber for handling" (72 % af bevillingerne), mål 16 "Fred, retfærdighed og stærke institutioner" (38 % af bevillingerne), mål 1 "Afskaf fattigdom" (34 % af bevillingerne), mål 10 "Mindre ulighed" (34 % af bevillingerne) og mål 13 "Klimaindsats" (34 % af bevillingerne). Dette følger tendensen fra sidste år, dog er der en stigning i indsatser omhandlende mål 13, "Klimaindsats", hvilket sandsynligvis skyldes den nye Klimatilpasnings-modalitet (CCAM), og at klima-, natur- og miljøhensyn blev en større del af den nye udgave af CSP-retningslinjerne, der trådte i kraft i 2023. Der er dermed, ligesom de foregående år, en tydelig sammenhæng mellem verdensmålene og Civilsamfundspuljens formål.

Bevillinger og verdensmål, CSP 2023

	Antal CSP- bevillinger der omhandler verdensmålet	% ud af 134 bevillinger
Mål 17 Partnerskaber for handling	97	72 %
Mål 16 Fred, retfærdighed og stærke institutioner	51	38 %
Mål 1 Afskaf fattigdom	45	34 %
Mål 10 Mindre ulighed	45	34 %
Mål 13 Klimaindsats	45	34 %
Mål 3 Sundhed og trivsel	43	32 %
Mål 5 Ligestilling mellem kønnene	40	30 %
Mål 11 Bæredygtige byer og lokalsamfund	37	28 %
Mål 4 Kvalitetsuddannelse	33	25 %
Mål 2 Stop sult	22	16 %
Mål 8 Anstændige jobs og økonomisk vækst	17	13 %
Mål 15 Livet på land	16	12 %
Mål 6 Rent vand og sanitet	13	10 %
Mål 12 Ansvarligt forbrug og produktion	12	9 %
Mål 7 Bæredygtig energi	7	5 %
Mål 9 Industri, innovation og infrastruktur	0	0 %
Mål 14 Livet i havet	0	0 %

3.2.3 Bevillinger i humanitære og skrøbelige kontekster

CSP bevilgede i 2023 6 indsatser i **ekstremt skrøbelige stater** (to i Afghanistan, to i Den Demokratiske Republik Congo, en i Somalia/Somaliland og en i Sydsudan)³. Derudover 82 indsatser i **skrøbelige stater** fordelt på 18 lande. Ud af disse foregår størstedelen i skrøbelige stater i Afrika (78 bevillinger), særligt i Uganda (19 bevillinger), Kenya (12 bevillinger) og Sierra Leone (11 bevillinger). To bevillinger blev givet til skrøbelige stater i Asien (Cambodia og Myanmar), én i Latinamerika (Honduras) og én i Mellemøsten (Palæstina).

DERF støttede 43 indsatser i forbindelse med **11 humanitære kriser** 2023. 28 af disse var i ekstremt skrøbelige stater (23 i Somalia/Somaliland, 3 i Afghanistan og 2 i Sudan). 6 i skrøbelige stater (én bevilling til hhv. Kenya, Etiopien, Zimbabwe, Mozambique, Honduras og Palæstina). I DERF foregik størstedelen af indsatserne i Afrika (28 indsatser, 65 %). Derudover var 5 i Europa/Ukraine (12 %), 4 i Latinamerika (9 %), 3 i Asien (7 %) og 3 i Mellemøsten (7 %). Antallet af konflikter i verden steg i 2023, hvilket også viste sig ved at fire ud af elleve *calls* var relateret til konflikter (Somaliland, Sudan, Ukraine og Palæstina). Desuden så vi en fortsættelse af tendensen til at ændrede klimamønstre skaber menneskelige kriser. De voldsomme vejrrelaterede kriser, som vi har set i en årrække nu, blev endnu værre i 2023, hvilket også forstærkes af det globale El Niño fænomen. Fire *calls* i 2023 var en respons på vejrrelaterede humanitære kriser (Afrikas horn, Sydlige Afrika, Central-/Sydamerika) og de to var respons på voldsomme jordskælv (Tyrkiet-Syrien og Afghanistan).

31 af 43 bevillinger i DERF var under støttemodaliteten *Rapid Respons* (RR) og tolv som *Anticipatory Action* (AA). Sidstnævnte er en markant stigning i forhold til 2022, hvor blot to indsatser var AA.

³ Definitionen af ekstremt skrøbelige og skrøbelige stater følger OECDs flerdimensionelle skrøbelighedsrammeværk

DERF 2023: Navn & type på calls, samlet beløb bevilliget per call, antal indsatser og lande per call

Calls	Beløb, DKK	Antal	Lande
Anticipatory Action in relation to Climate Change	889.240	3	Somaliland, Somalia, Zimbabwe
Special Call for Horn of Africa (Anticipatory Action)	2.695.754	9	Somaliland, Somalia, Ethiopia, Kenya
Earthquakes in Turkey-Syria	1.494.004	2	Turkey
Violent Conflict in Sool Region Somaliland	2.148.594	5	Somaliland
Cyclone Freddy in Southern Africa	1.603.395	2	Mozambique, Malawi
Humanitarian Crisis in Sudan	1.600.000	2	Sudan
Flooding in Somalia	1.666.127	4	Somalia
Deterioration of the humanitarian crisis in Ukraine	5.479.472	5	Ukraine
Heatwaves and drought in Central - and parts of Southern America	3.395.729	4	Bolivia, El Salvador, Honduras
Earthquakes in Herat – Afghanistan	778.481	3	Afghanistan
Humanitarian Crisis in the Occupied Palestinian Territories	975.297*	1	Palestine / oPt
Flash and Riverine Floods Somalia	1.335.806	3	Somalia
Total:	24.061.899	43	15

*) Tre yderligere indsatser blev bevilliget under dette call i starten af 2024.

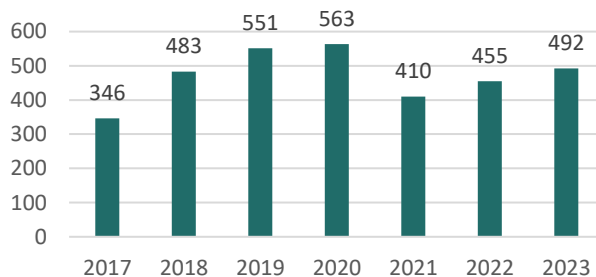
DERF modtog 73 ansøgninger i 2023, hvilket betyder en godkendelsesprocent på 59 %. Der kan være forskellige grunde til at en ansøgning afvises, men særligt opfyldelsen af *the Core Humanitarian Standard (CHS)* er centralt og en integreret del af DERFs vurderingskriterier. 30 forskellige danske CSO'er modtog midler fra DERF i 2023: 11 små organisationer (årsomsætning under 200.000 kr.), 7 mellemstore (årsomsætning mellem 200.000 kr. og 1,5 mio. kr.) og 11 store (årsomsætning på eller over 1,5 mio. kr.). Det viser både DERFs relevans, og at puljen lykkedes med at være tilgængelig for et bredt spektrum af organisationer.

3.2.4 Rådgivning⁴

CISUs rådgivning er med til at understøtte medlemsorganisationernes arbejde i egen organisation, med deres partnere og arbejdet ude i verden.

CISU oplevede et dyk i antallet af rådgivninger fra 2020 til 2021, som dog er steget igen. I 2023 er der afholdt 492 rådgivninger, 37 flere end året før. Som CISUs medlemsundersøgelse igen bekræfter er CISUs rådgivning både en vigtig årsag til medlemskab og meget vellidt af CISUs medlemsorganisationer (bilag 8).

Udvikling i antal rådgivninger

188 unikke organisationer eller individer⁵, cirka 63 % af CISUs medlemsskare, modtog rådgivning i 2023. Det er i gennemsnit 2,6 rådgivninger per organisation og 25 organisationer mere end i 2022. Stigningen skyldes bl.a. ansøgerkredsen i OpEn samt de 29 nye medlemmer af CISU. Alle nye medlemmer får tilbudt en intro-rådgivning, men ikke alle tager imod tilbuddet, derfor er rådgivninger til nye medlemmer kun steget en smule. Kurser i *Intro til CISU dækker formodentligt en del af behovet*.

Rådgivninger omkring organisationsudvikling udgør fortsat ikke en større andel af rådgivningerne. CISU har i 2023 startet CISUVÆRK, som er et netværk hvor medlemsorganisationerne kan mødes og drøfte forskellige emner, som oftest vil have noget at gøre med deres organisation. Vi håber, at behovet for organisatorisk støtte også kan fås gennem disse netværk (læs mere om CISUVÆRK i afsnit 6.2.3).

⁴ I 2023 besluttede vi ikke at lave den ellers årlige rådgivningsundersøgelse. Dette skyldes, at svarene ofte ligner hinanden meget år efter år. For at få mere dybde på spørgsmål og svar, og for ikke at sende for mange spørgeskemaundersøgelser ud til vores brugere, følger CISU fremadrettet et system, hvor der hvert andet år laves en rådgivningsundersøgelse (alle lige år) og hvert andet en undersøgelse om kurser og arrangementer (alle ulige år).

⁵ OpEn ansøgere, som ikke er medlemsorganisationer og kan være individer, har i begrænset omfang mulighed for at få rådgivning og tælles derfor med her.

3.2.5 Kurser og arrangementer

I 2023 blev der afholdt 26 flere arrangementer end i 2022. Den store stigning skyldes både, at der ikke blev afholdt erfaringsudvekslingsseminarer i 2022, hvor der i 2023 blev afholdt 15 arrangementer i CISUs faglige netværk. Herudover er alle OpEn arrangementer blevet registreret i CISUs systemer i 2023. Der var flest deltagere på aktuelle temaer og ressourcemobilisering (gennemsnitligt 24 deltagere pr. arrangement). En dybere beskrivelse af arrangementerne inden for de forskellige mål, vil blive gennemgået i de følgende kapitler.

Kurser, arrangementer og deltagelse

	2021 # arrange- menter	2021 # delta- gere	2022 # arrange- menter	2022 # delta- gere	2023 # arrange- menter	2023 # delta- gere
Aktuelle temaer	23	614	19	356	23	557
Engagement, kommunikation og information	13	221	13	327	17	240 ⁶
Netværk og aktuelle begivenheder	20	442	13	273	26	419
Organisation og management	13	208	19	292	21	264
Partnerskab og projekt	21	326	17	218	14	193
Ressourcemobilisering og fundraising ⁷	1	36	1	32	7	169
Total	90	1.847	82	1.498	108	1.842

En brugerundersøgelse om CISUs kurser og arrangementer for 2023 blev besvaret af deltagere (146) samt medlemsorganisationer, som ikke har deltaget i 2023, (12). Undersøgelsen bruges til at tilrettelægge og videreudvikle vores kurser på en brugervenlig måde.

85 % mener, at det faglige niveau i høj eller nogen grad var passende. De fleste respondenter mener, at de i høj eller nogen grad bruger, hvad de har lært efterfølgende i deres organisation eller partnerskab. 12 % siger dog i mindre grad. CISU vil undersøge, hvordan vi bedre understøtter, at indhold og læring fra kurser kommer længere ud. CISU er i de senere år begyndt at holde flere kurser online og åbne op for mulighederne for, at partnere også kan deltage. 22 % af respondenterne har haft deres partnere med til et CISU-arrangement, hvilket forventes stiger i de kommende år med større udbud, hvor partnere også meningsfuldt kan deltage.

3.2.6 CISUs arbejde med safeguarding og klagemekanismer

En vigtig del af CISUs adfærdskodeks er klagesystemet, som giver mulighed for at klage over sagsbehandling samt bevillingshaveres, partneres og CISU-ansattes adfærd. Vi har på CISUs sekretariat i alt i 2023 modtaget fem klager. De er alle behandlet som beskrevet i CISUs adfærdskodeks kapitel 7 (se bilag 9). De indsendte klager dokumenterer, at CISUs klagemekanisme er kendt af brugerne og at klagemekanismen dermed virker.

I 2023 er der med et fortsat fokus på kapacitetsopbygning på dette område afholdt kurser og rådgivning om PSHEA, Safeguarding og 'Få styr på foreningens ansvarlighed'. Desuden er der internt på sekretariatet blevet arbejdet med både at optimere CISUs systemer, såvel som nye metoder til at informere, rådgive og undervise i krav og anbefalinger i de fire klausuler: Anti-korruption, PSHEA, Anti-terror og Anti-børnearbejde. Dette vil i 2024 udmøntes i både materialer på CISUs nye hjemmeside samt kursusudbuddet.

CISU blev i 2022 verificeret ved **Humanitarian Quality Assurance Initiative (HQAI)**, som den første puljeorganisation. Det betød en grundig gennemgang af CISUs arbejdsgange og systemer iht. *Core Humanitarian Standard (CHS)*. CISU opnåede et flot resultat, dog med en påpegnig af, at CISU bør sørge for, at "kriseramte målgrupper har bedre adgang til sikre og funktionelle klagemekanismer". Dette er blevet videreudviklet i 2023, hvor krav og anbefalinger til alle CISUs bevillingshavere er blevet skærpet i forhold til at sikre adgang til velfungerende klagemekanismer. Dette er blevet suppleret med støttende materialer i form af guidelines, gode eksempler fra bevillingshavere og partnerorganisationer, samt forslag til formater. Det er ligeledes en

⁶ Antallet af deltagere til arrangementer relateret til engagement, kommunikation og information er ikke helt retvisende. Der mangler fx omkring 100 deltagere fra GRASP-konferencen, som registreres igennem Roskilde Festival og derfor ikke figurerer i CISUs tal.

⁷ Denne kategori er ny og tilføjet i 2023.

fast del af CISUs tilsyn hos bevillingshavere at undersøge hvilke klagemekanismer der er til stede for partnere og målgrupper. En uddybning og yderligere tiltag kan findes i CISUs HQAI *Midcycle progress Report* (bilag 10).

3.3 Opsamling og læring

De afsluttede CSP-indsatser i 2023, viser imponerende resultater - hvor civilsamfundsstyrkelse og fortalervirksomhed har været grundpiller på tværs, og dermed sikret langvarige positive forandringer. I starten af 2024 blev en forskningsrapport offentliggjort fra Radboud University i Holland (bilag 11). I rapporten sammenlignes borgerdrevne foreninger (CIGS – *Citizen Initiatives for Global Solidarity*) fra fire forskellige lande (Holland, Belgien, Frankrig og Danmark), der arbejder rundt om i verden. Danske organisationer fremhæves på flere positive parametre blandt andet i kraft af CISUs fundingmekanismer. Rammebetingelserne for CSO'ers udviklingssamarbejde er vigtige for, i hvor høj grad der er fokus på systemiske forandringer (fortalervirksomhed) og lokalt ledede projekter - hvilket er nogle af de parametre, hvor danske organisationer står positivt frem. Desuden ser danske CIGS og deres partnerorganisationer ud til at være bedre til at samarbejde med myndigheder og andre stakeholders. Forskningsrapporten konkluderer, at udviklingssamarbejde drevet af CIGS har en helt særlig rolle, fordi partnerskabet er langvarigt og har en menneske-til-menneske-tilgang, som gør, at de bliver lokale ambassadører for internationalt udviklingsarbejde både i Nord og Syd.

Desværre så vi igen i 2023, at midler i CSP ikke kunne dække alle støtteværdige ansøgninger. Det betød 23 støtteværdige afslag ved Udviklingsindsatser (72 mio. kr.). Og da midlerne løb ud, måtte CISU allerede den 1. oktober lukke for modtagelse af ansøgninger under 500.000 kr. med løbende frist. Det er med stor ærgrelse, at vi må afvise så mange dygtige initiativer. Særligt når vi i både egne resultatanalyser og i førnævnte forskningsrapport fra Radboud kan se den store impact civilsamfundsindsatser har; samt målt op mod den relativt lille del af dansk udviklingsbistand afsat til små og mellemstore CSO'ers arbejde.

CISUs kapacitetsydelse er fortsat relevante, og der er generel god tilfredshed blandt brugerne; hvor vi både fra kursus-brugerundersøgelse og CISUs større medlemsundersøgelse har indsamlet en del respons, der vil være udgangspunkt for udvikling i 2024. I 2023 har CISU haft særligt fokus på at understøtte medlemsorganisationerne i ressourcemobilisering, derudover er der blevet oprettet en række nye netværk til erfaringsudveksling (læs mere i afsnit 6.2.3).

4. Klima, natur og miljø

Det andet mål i strategien 2022-2025 er *Robuste lokalsamfund, der kan modstå og forebygge effekterne af forandringer i klima, natur og miljø*. Den ønskede forandring er, at partnerskaber har viden, kapacitet og ressourcer til at integrere klimatilpasning og hensyn til klima-, natur- og miljøforhold i deres indsatser, og at de gør det, hvor relevant.

CISU understøtter dette gennem bevillingsstrukturer, som er befordrende for at integrere dette i indsatser samt at udbrede viden på området til medlemsorganisationer og bevillingshavere. Sidst, vil CISU nedbringe eget klimaaftryk og inspirere medlemsorganisationerne til, hvordan de også kan gøre det.

4.1 Resultater ude i verden

Resultater af de 15 afsluttede bevillinger under CSP i 2023 med særligt fokus på klima, natur og miljø, viser, at danske organisationer og deres partnere arbejder med en bred vifte af fokusområder, der spænder fra strategiudvikling og fortalervirksomhed til implementering af konkrete lokale aktiviteter.

Der er generelt blevet skabt en **øget bevidsthed om klimaforandringer**, både blandt partnerorganisationer og hos målgruppen. Gennem etablering af vidensdelingsgrupper og **organisering af bønder** i alliancer, er deres mulighed for at være proaktive i transformationen af landbruget og influere beslutningsprocesser i en bæredygtig retning blevet styrket. Partnerorganisationer er blevet kapacitetsopbygget i at styrke deres viden, synlighed, netværk og lave fortalervirksomhed. **Nye og mere klimaresistente landbrugsmetoder** er blevet introduceret, bl.a. introduktion af mere tørkeresistente afgrøder og etablering af økologiske planteskoler. Det har sikret, at landmændene har tilpasset sig og blevet mere **robuste i de nye klimabetingelser**.

Flere af indsatserne har arbejdet med **miljøbeskyttelse og biodiversitet** ved f.eks. at plante oprindelige træer og mitigere den stigende overophedning. Dette er bl.a. opnået gennem **workshops** om miljøbeskyttelse og klimatilpasning. Flere indsatser har desuden lavet **fortalervirksomhed** for bl.a. at påvirke myndigheder til bæredygtig klimahandling og for at stoppe eller minimere skovrydning. Enkelte har udviklet materiale eller oversat allerede tilgængelige, for at **styrke adgangen til viden om klimahandling** for lokalbefolkninger.

Flere indsatser har som et element fokuseret på **økonomisk empowerment**, bl.a. med indkomstgenererende aktiviteter såsom produktion af profitable afgrøder, diversificering af afgrøder for at øge resiliensen samt etablering af lån- og sparegrupper. En del af indsatserne omhandlede udbredelse af lokale bæredygtige løsninger relateret til madlavning og andre **klimasmarte hverdagspraksisser**. Der er også sikret adgang til vand hos lokalbefolkninger gennem etablering af klimarobuste **WASH**-infrastrukturer og regnvandsopsamling.

Slutteligt har flere bevillingshavere arbejdet på at engagere **unge**. I en af indsatserne er samarbejdet sket med selve uddannelsesinstitutionen, hvor bæredygtighed er blevet en del af læseplanen, mens der i en anden indsats er blevet etableret en planteskole, hvor eleverne kan sælge planter og grøntsager.

4.2 CISUs arbejde og resultater

I det følgende gennemgås det arbejde og de resultater, der er opnået i løbet af 2023 gennem både medlemsorganisationernes, bevillingshavernes og CISUs arbejde (outputs og outcomes).

4.2.1 Ansøgninger og bevillinger med fokus på klima, natur og miljø

I 2022 blev der udarbejdet en ny udgave af CSP-retningslinjerne, der trådte i kraft fra 2023 (bilag 12). 2023 var altså det første år, hvor ansøgere og bevillingshavere skulle forholde sig til retningslinjernes øgede fokus på klima, natur og miljø i deres indsatser. Det indebærer, at det for alle indsatser kræves, at indsatser balancerer mellem hensynet til social retfærdighed og klima, natur og miljømæssig ansvarlighed. Bæredygtighed

indgår som vurderingskriterie under alle CSP-støtteformer, og dermed også som spørgsmål ansøger skal besvare i ansøgningsformaterne, hvorved alle ansøgere forholder sig til emnet.

Selvom klima, natur og miljø først er blevet skrevet yderligere frem i retningslinjerne gældende fra 2023, har bevillingshavere også i tidligere år i overvejende grad inkluderet klimatilpasning og forebyggende tiltag af hensyn til klima, miljø og natur i indsatser støttet af CSP (*mainstreaming*).

I 2023 var der 37 mainstreamede klima, natur og miljøbevillinger til en samlet sum af 50,8 mio. kr. under de "traditionelle" CSP støtteformer.⁸ Dette udgør 34 % af alle bevillinger i 2023, hvilket er et væsentligt fald ift. 62 % i 2022. Dette skyldes en fejl for 2022, hvor de medregnede bevillinger i 2022 inkluderede alle, der havde angivet et af de udpegede klima-, natur- og miljøverdensmål⁹, selvom det for flere af målene kun er delmål, som er relateret til klima, natur eller miljø. Det skal derudover medregnes, at der i februar 2023 var første ansøgningsrunde for CISUs klimatilpasningsmodalitet (CCAM), som ikke tælles med her. Dette har sandsynligvis skubbet en del af de tidligere traditionelle CSP-bevillinger over i denne nye modalitet. Inkluderes CCAM, når tallet op på 56 bevillinger til en samlet sum af 95.108.769 kr. (50%).

I CISUs årlige rapportering til UM på Rio-markører (bilag 13), udspecificeres den grønne finansiering givet gennem CISUs puljer nærmere. For at en bevilling tælles med i Rio-rapporteringen, skal bevillingens formål være det primære eller signifikant i forhold til de specifikke Rio markører for biodiversitet, ørkendannelse, miljø, klimatilpasning eller reduktion i udledning af drivhusgasser (mitigation). CISU rapporterer på alle puljer, og opgørelsen for 2023 inkluderer i alt 63 bevillinger til en samlet sum af 102,6 mio. kr. (53,4%), herunder 34 traditionelle CSP, 19 CCAM og 10 DERF. Særligt for DERF har der været en stigning, da der i 2022 kun var én DERF-indsats, der blev inkluderet i rapporteringen. Alt efter den enkelte bevillings score, angives det, om den samlede eller en del af bevillingen er gået til grøn finansiering. Derfor er det samlede beløb for de 63 bevillinger, der er gået til grøn finansiering, 79,3 mio. kr. Dette er en kraftig stigning i forhold til 2022, hvor 35 bevillinger og 38,5 mio. kr. blev rapporteret som grøn finansiering. Årsagen til dette er primært CCAM støtteformen, hvor det er et krav at bevillinger støttet af CCAM skal have klimatilpasning som det primære formål og derfor kan scores 2 på Rio markøren for klimatilpasning, hvor 100 % af budgettet kan tælles i Rio-rapporteringen.

Grøn finansiering fra CISUs puljer i 2023

(Kilde: CISUs Rio-rapportering til UM 2023, se bilag 13)

	Total (DKK)	Share
Financial commitments	102.594.019,00 kr.	100,00%
Biodiversity finance	17.772.723,50 kr.	17,30%
Desertification finance	0,00 kr.	0,00%
Environment finance	15.434.733,50 kr.	15,00%
Climate finance	72.075.126,00 kr.	70,30%
Green finance	79.324.160,50 kr.	77,30%

4.2.2 DERF og klimarelaterede kriser

I 2023 relaterede 58 % af DERF-indsatserne sig til klimaforandringer; 12 forebyggende (AA) og 13 som respons på en krise (RR). Antallet af klimarelaterede kriser var lidt lavere i 2023 end 2022: fire *calls* og ét special AA *call*, overfor seks i 2022. Dette skyldes sandsynligvis stigningen i konfliktrelaterede kriser i 2023.

Kriser og klimaforandringer, DERF 2023

Klimarelaterede kriser	Bevillinger	Bevilget beløb	Lande
Anticipatory Action in Relation to climate change	12	DKK 3.584.994	Somalia, Somaliland, Etiopien, Kenya, Zimbabwe
Cyclone Freddy in Southern Africa	2	DKK 1.603.395	Malawi, Mozambique
Flooding in Somalia	4	DKK 1.666.127	Somalia
Heatwaves and drought in Central and Southern America	4	DKK 3.395.729	Bolivia, Honduras, El Salvador
Flash and Riverine Floods Somalia	3	DKK 1.335.806	Somalia
Total	25	DKK 11.586.051	

⁸Små Indsatser, Medborgerindsatser, Udviklingsindsatser, Program og Samfinansiering.

⁹ CISU klassificerer delmål fra Verdensmål 6, 7, 9, 11, 12, 13, 14 og 15 som vedrørende klima, natur og miljø.

12 bevillinger (tre i 2022 og ni i 2023) blev givet til et special AA *Call* vedrørende klimaforandringer ved Afrikas Horn. Formålet var at forberede mennesker på konsekvenserne af en forventet hungersnød. Derudover blev der i 2023 åbnet to calls for alvorlige oversvømmelser på Afrikas Horn, hvilket understreger skrøbeligheden overfor klimaforandringer i regionen. Yderligere 3 AA bevillinger til Somalia, Somaliland og Zimbabwe fokuserede på WASH (tørke og/eller oversvømmelser) for at afværge krisen for berørte befolkningsgrupper.

4.2.3 Støtte til Klimatilpasning (CCAM)

CISUs fokus på klima har mundet ud i støtteformen Climate Change Adaptation Modality (CCAM), der er et tillæg til CSP. For CCAM-bevillinger er det et krav, at klima er en central del af indsatsen, hovedformålet er klimatilpasning og alle resultater, output og aktiviteter er direkte eller indirekte knyttet til klimatilpasning. Støtteformen har det særlige formål, at fattige og sårbare grupper i udviklingslande bliver mere robuste overfor konsekvenserne af klimaforandringer. Første ansøgningsrunde i CCAM var den 8. februar 2023 med en meget stor interesse. CISU modtog 35 ansøgninger på 73.749.967 kr., og kunne give 19 bevillinger på i alt 44.273.997 kr. Støtteformen lander dermed på en godkendelsesprocent på 45 %. Det vil sige at ud af de 98 mio. der er til uddeling i alt i år 2022-2025, blev knap halvdelen bevilget alene i 2023.

Flere ansøgere benyttede sig af CISUs rådgivning i forbindelse med den nye støtteform. I 2023 blev der givet 41 rådgivninger til medlemsorganisationer relateret til CCAM, hvilket er 8 % af alle rådgivninger i løbet af 2023. Til sammenligning fylder rådgivninger på Civilsamfundspuljen 56 %. Det er dog en væsentlig, naturlig stigning fra 2022 (8 rådgivninger), som hænger sammen med den første ansøgningsfrist i februar 2023.

Der er endnu ingen afsluttede bevillinger på CCAM, og det er derfor ikke muligt at rapportere på resultaterne ude i verden. Dog blev der i marts 2024 foretaget et review af CCAM, der her er vedlagt som bilag 14.

4.2.4 Kapacitetsydelser med fokus på klima, natur og miljø

Der blev i 2023 afholdt 11 arrangementer med fokus på klima, natur og miljø, hvor i alt 130 personer deltog. CISU har oprettet netværket *Climate, Nature and Environment*, der faciliterer erfaringsudveksling mellem organisationer, der arbejder indenfor dette felt. Der blev afholdt to netværksmøder i 2023 med hhv. 25 og 19 deltagere. Netværksarrangementerne tager i høj grad udgangspunkt i medlemmernes egne erfaringer og ønsker til diskussionsemner, og kan f.eks. omhandle naturbaserede løsninger samt civilsamfundets rolle.

På CISUs højskoleweekend 2023 var der en gennemgående 'grøn tråd'. Denne handlede om, hvordan vi kan sikre, at der i det klassiske udviklingssamarbejde i højere grad indtænkes klima, natur og miljø. Ét af arrangementerne handlede om tab og skader, herunder civilsamfundets rolle. Dette emne har CISU haft et særligt fokus på i efteråret 2023, og har bl.a. fået produceret en synteserapport herom til internt brug i CISU.

Der har desuden været afholdt tre arrangementer om CISUs klimatilpasningsmodalitet, Climate Change Adaptation Modality (CCAM); om retningslinjer og ansøgningsformat, gode råd til klimatilpasningsindsatser og en *walk & talk* ifm. højskolen. På CCAM-arrangementerne deltog i alt 52 personer fra 32 forskellige organisationer. I DERF-puljen har der været afholdt fire call-møder, relateret til calls vedrørende klima, natur og miljø.

4.2.5 CISUs eget klimaaftryk

For tredje år har CISU lavet et grønt regnskab (bilag 15), som blev præsenteret for generalforsamlingen. Dette er bl.a. et ønske fra CISUs bestyrelse for at sikre gennemsigtighed og oplyse medlemmerne om CISUs klimaaftryk. En del af CISUs strategi for 2022-2025 er at arbejde med eget klimaaftryk og inspirere medlemsorganisationer til at gøre det samme, og det grønne regnskab er et led i det. CISUs grønne regnskab betyder desuden en klimakompensation på 15.000 kr. i 2023, som trækkes af CISUs foreningsmidler.

I 2023-udregningen har vi opdateret nogle af vores udregningsmetoder, for at sikre at udregningen afspejler virkeligheden så præcist som muligt. Blandt andet bruger vi en opdateret CO₂ udregningsformel for flyrejser,

hvilket har medført en nedbringelse på dette punkt, til trods for at der i 2023 var flere flyrejser end i 2022. Valget er faldet på UK government's GHG emissionsfaktor for flyrejser¹⁰, da denne opdateres årligt og skelner mellem indenrigs-, europæiske- og internationale flyrejser. Her er særligt sidstnævnte relevant for CISUs tilsyns- og læringsrejser. CISU har derudover halveret forbruget på it-indkøb i forhold til 2022, men med nye ansættelser forventer vi, at denne kategori vil stige igen i det kommende år. I 2024 forventer vi at opdatere CISUs indkøbspolitikker, så nedbringelse af klimabelastning i højere grad vil præge diverse valg ifm. indkøb.

4.3 Opsamling og læring

Hensyn til klima, natur og miljø får en stadig større plads i CISUs puljer og krav til bevillingshavere. Med skærpede CSP-retningslinjer og ansøgningsskemaer på området, samt fortsættelsen af CCAM, forventes andelen af CSP-bevillinger, der mainstreamer klima, natur og miljø at stige de kommende år. På DERF er der – trods en lavere andel af klimarelaterede kriser – fortsat et stort fokus på klima, natur og miljø i indsatserne, med en større del af DERF-indsatserne inkluderet i Rio-rapporteringen. CISU understøtter bevillingshavere og medlemmer til at fokusere på klima, natur og miljø gennem arrangementer og kurser, og vil fortsat oplyse og inspirere medlemsorganisationer om, hvad man som organisation kan gøre, ved at dele CISUs grønne regnskab. Som en del af 'Do No Harm' princippet skal såvel langsigtede udviklingsindsatser som humanitære indsatser identificere negative miljøvirkninger for at undgå eller reducere deres potentielle aftryk.

¹⁰ <https://www.gov.uk/government/collections/government-conversion-factors-for-company-reporting>

5. Mangfoldigt engagement, global solidaritet og handling

Det tredje mål i CISUs strategi 2022-2025 er, at *Mangfoldigt engagement bidrager til global solidaritet og handling*. Målet er, at civilsamfundsaktører har muligheder for, og engagerer sig i at skabe bedre forhold globalt gennem organisering og engagement i Danmark og ude i verden. Dette sker gennem partnerskaber, der arbejder for at skabe gode forhold for, at civilsamfundsorganisationer og organiseringer kan arbejde ude i verden. Herudover gennem danske civilsamfundsorganisationers engagement og med politisk opbakning til at støtte det danske civilsamfunds engagement i udviklingssamarbejde.

CISU vil understøtte dette ved at motivere danskeres globale engagement, at synliggøre danske organisationer og deres partners resultater samt at arbejde for bedst mulige vilkår for deres arbejde - ude og i Danmark.

5.1 Resultater i verden

CISUs medlemsorganisationer og bevillingshavere arbejder generelt set med at styrke civilsamfundet ude i verden, hvilket også indebærer at skabe bedre forhold for at civilsamfundet, civilsamfundsorganisationer og at organiseringer kan udfolde sig. Indsatser, der er bevilget til at styrke civilsamfundets råderum under Civilsamfundspuljen, har endnu mere målrettet arbejdet med disse forhold.

5.1.1 Resultater fra indsatser til Styrkelse af Civilsamfundets Råderum

COVID-19-pandemien har haft store følger for det civile råderum, hvor mange – særligt sårbare grupper – er blevet disproportionalt ramt af restriktioner. De 22 råderumsindsatser¹¹, som blev afsluttet i 2023, har på forskellig vis adresseret disse udfordringer. På trods af de svære omstændigheder råderumsindsatserne blev implementeret i, og har villet håndtere, rapporterer bevillingshaverne, at de har nået deres mål med en **gennemsnitlig målopfyldelse på 81%**. Sammenlignet med sidste år er dette et lille fald (84% rapporteret i 2022). Dette kan f.eks. skyldes de svære kontekster, som bevillingshaverne har arbejdet i. Mange har haft brug for at udsætte deres bevillinger for at komme så godt i mål som muligt, men grundet de skrøbeligere kontekster, har dette været en udfordring for nogle.

Indsatserne har været spredt **i hele verden**. Hele fire indsatser er blevet implementeret i Filippinerne, men også i Uganda er der blevet arbejdet med at sikre bedre forhold for civilsamfundet (tre bevillinger). Fælles for dem alle er, at midlerne har gjort det muligt at støtte partnere og målgrupper yderligere i en tid, hvor det var sværere at bevæge sig frit og samle sig, og at flere restriktive lovgivninger blev indført. Målgrupperne spænder også vidt, men flere har arbejdet med **særligt sårbare grupper** såsom LGBTQ+ personer, oprindelige folk, arbejdere og menneskerettighedsforkæmpere.

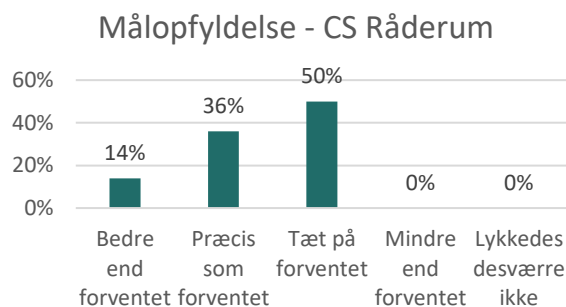
En del indsatser har haft fokus på at understøtte CSOer og civilsamfund generelt til at kunne **monitorere, dokumentere og respondere på menneskerettighedsovertrædelser**. I Uganda har tre indsatser arbejdet på at støtte sexarbejdere, LGBTQ+ personer og menneskerettighedsforkæmpere til at kunne dokumentere menneskerettighedskrænkelser til at holde ansvarshavere ansvarlige og etablere sikre steder, hvor de kunne mødes og dele erfaringer og agere på overtrædelser af deres rettigheder.

Indsatser til Styrkelse af Civilsamfundets Råderum

22 afsluttede bevillinger

64.861 personer nået direkte

791.194 personer nået i alt

¹¹ Der er fortsat 12 indsatser, som ikke er afsluttet. Disse vil fremgå af 2024 rapporteringen.

I Filippinerne har en indsats øget bevidstheden om civilsamfundets råderum og etableret mekanismer for at monitorere og dokumentere på forskellige problemer samt skabt meget mere viden i lokalsamfund omkring juridiske forhold. **Oprindelige folk**, der kæmper for menneskerettigheder i Filippinerne, har fået psykosocial støtte og et sikrere arbejdsmiljø for at kunne fortsætte deres menneskerettighedsarbejde.

Tre indsatser har arbejdet med oprindelige folks rettigheder i Bolivia. De har fået erfaringer, redskaberne og strategierne til at adressere oprindelige folks udfordringer med politiske ledere, myndigheder og virksomheder, som viser interesse i at købe/udnytte naturressourcer på oprindelige folks territorier.

I Indien har oprindelige folk styrket deres solidaritetsnetværk og fået færdigheder til at kunne dokumentere menneskerettighedsovertrædelser og gå i dialog med beslutningstagere. I Columbia deltager kvindelige oprindelige folk nu i højere grad i lokale beslutningsprocesser. I Honduras har en indsats reaktiveret oprindelige folks governancestrukturer og har skabt større alliancer til at kræve handling for miljømæssige skader. Og i Ghana, har en indsats formået at skabe mere synlighed omkring udfordringerne med, og mangel på implementering af, deres Right to Information Act.

Menneskerettighedsforkæmpere har generelt været i fokus for mange af disse indsatser. I Palæstina har en indsats styrket sammenholdet blandt artistiske individer, grupper og aktivister, som har produceret kunst med fokus på at dokumentere deres politiske virkelighed og de udfordringer og overgreb, de har oplevet. Herudover har 1.200 unge individer, gennem en anden indsats, etableret et arkiv til at samle dokumentation af krænkelser særligt i forhold til sociale, kulturelle og artistiske bevægelser i Palæstina. Gennem en indsats på tværs af fire lande i Latinamerika, har partnerne og græsrodsbevægelser udviklet planer og handlet på demokratiske tilbageslag, heriblandt emner som tvungne forflytninger, mangel på adgang til vand og kriminalisering af menneskerettigheds- og miljøforkæmpere.

Gennem juridisk forsvar blev det muligt for filippinske **arbejdere og deres fagforeninger** at konfrontere direkte angreb på deres rettigheder såsom ulovlig afskedigelse, unfair arbejdspraksis, forsinket udbetaling af løn og ydelser, bl.a. I et andet projekt i Filippinerne blev det muligt for et fagforbund at analysere og dokumentere forhold for arbejdere set i lyset af strengere forhold under COVID-19.

Pandemien forårsagede generelt stigning i **kønsbaseret vold og vold i hjemmet**. To indsatser har adresseret de stigende udfordringer der har været med kønsrelateret vold i Kenya. Indsatserne har bidraget til at sætte stærkere systemer op for tidligt at opdage og respondere på kønsbaserede voldssager. Lokalsamfund har fået mere viden om menneskerettigheder og problemerne med kønsbaseret vold, og der rapporteres nu i højere grad til de relevante myndigheder, som også i højere grad reagerer på henvendelser.

To indsatser har desuden understøttet **valgprocesser** i Zimbabwe og Honduras som i høj grad var påvirket af COVID-19 pandemien og landenes restriktioner. Ungegrupper i Zimbabwe har mobiliseret 10.192 andre unge til at deltage i 2023 valget i Zimbabwe på trods af restriktioner og råderumsindskrænkelser. I Honduras mobiliseredes civilsamfundet til at få stemt, hvilket bidrog til en historisk høj valgdeltagelse.

5.2 Resultater i Danmark

I 2023 blev der afsluttet 46 bevillinger, der på forskellig vis har arbejdet med at oplyse og engagere danskere i globale forhold (indsatser under Folkeligt Engagement, OpEn og CISUs Oplysningspuljen). Indsatserne er i alt nået direkte ud til 492.862 personer og har i alt nået 2.306.901 personer, hvilket uddybes i følgende afsnit.

5.2.1 Resultater fra Engagementspuljen

I 2023 blev 34 Folkeligt Engagements-indsatser afsluttet, implementeret af 28 unikke organisationer. Formålet med Engagementspuljen var *at engagere danskere i udviklingssamarbejde ved at skabe rammer og rum for at udvikle handlemuligheder og fælles løsninger for en bæredygtig verden*. Og de 34 afsluttede bevillinger er kommet godt i mål. 275.341 mennesker i Danmark er blevet engageret igennem indsatserne og over en million mennesker blev nået. Tal der også viser, at vi nu endelig kan rapportere på engagementsindsatser, som, i hvert fald i slutningen af deres gennemførelse, ikke har været (nær så) påvirkede af COVID-19. 39% af bevillingshaverne har nået mere eller præcist som forventet. 56% er næsten kommet i mål med hvad de ville. Dette er et tegn på, at flere bevillingshavere var udfordrede under COVID-19 ift. at forsamlе sig og komme bredt ud til danskerne. Dog er det stadigvæk kun 6 % mener at de har nået mindre end de havde forventet inden de gik i gang med deres indsats. Dette må siges at være en stor succes for indsatserne og puljen.

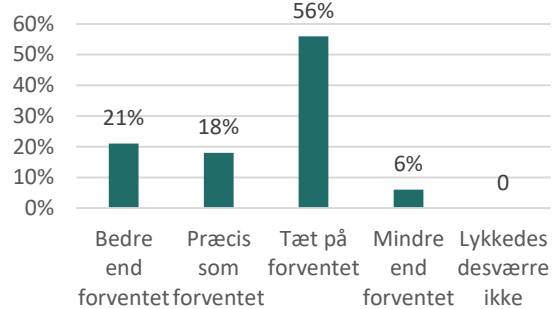
Folkeligt Engagement (FE)

34 afsluttede bevillinger

275.341 personer nået direkte

1.071.208 personer nået i alt

Målopfyldelse - FE

Engagementspuljen var i 2020 specielt rettet mod at skabe **folkelig deltagelse**, mens puljen i 2021 blev udvidet til også at kunne støtte projekter, der fokuserede på at skabe **viden** hos målgruppen. Reelt ser vi, at flere indsats (minimum seks) styrkes ved en kombination af de to fokuser. Indsatserne formåede både at skabe reel folkelig deltagelse (hos de få) og brede viden og refleksion ud til en større gruppe ofte i en god dynamik, hvor indsatserne understøtter at primære målgruppe er indgået i mindre fællesskaber, hvor de motiveres til at skabe platforme, hvor en større gruppe er blevet **udfordret og inspireret i tanke- og handlemønstre**.

I Engagementspuljens bevillinger bliver der lagt vægt på at **inddrage mennesker fra syd**. I de fleste indsats inkluderer syd som fortællere i kommunikationsprodukter, hvilket skaber nærvær for den danske målgruppe. I mange tilfælde lykkedes det dog også at skabe **identifikation på tværs af verden**, f.eks. en indsats hvor unge mennesker i syd har vist danske gymnasielever rundt i deres hjem, eller hvor partnere har ageret visuelle rejseguides for lærere og rektorer. I enkelte tilfælde er det også lykkedes med en reel **samskabelse**. F.eks. et projekt der blev designet med den lokale partner og som mandede ud i, at unge i syd pegede på problemer, som unge danskere - i samarbejde med de unge i syd - skulle løse. Til slut valgte de unge i syd hvilket projekt, der var det vigtigste og burde blive til noget (et projekt der senere fik støtte igennem Civilsamfundspuljen).

På den måde kan vi se, at danske civilsamfundsorganisationer igennem Engagementspuljen har fået øget deres kapacitet og ressourcer til at være engageret i- og engagere flere i deres organisationers arbejde, så målgruppen på tværs af indsatserne har fået lyst og mod til at skabe positive forandringer i verden.

5.2.2 Resultater fra bevillinger i OpEn

Overordnet er formålet med puljen, at folk i Danmark har øget viden, holdning og handlingsmuligheder til global udvikling. I 2023 blev der afsluttet 12 projekter; fire OpEn-bevillinger og otte formidlingslegater. Størstedelen af bevillingshaverne har opnået præcist det, de forventede, eller har opnået mere end de havde regnet med (67%), hvilket er et rigtig fint resultat.

OpEn

12 afsluttede bevillinger

158.744 personer nået direkte

570.726 personer nået i alt

Indsatserne har **fremhævet globale forhold og problemstillinger, som mange ikke normalt ville have hørt om**. At de dertil har formået at skabe et **nuanceret billede** og et **link imellem mennesker** i Danmark og de personer det vedrører ude i verden, er meget positivt.

Formidlingslegaterne har på forskellige vis oplyst mennesker i Danmark om forskellige globale problemstillinger. De er nået ud til 547.008 personer, som har fået mere **nuanceret viden** om udfordringer med, at Jakarta er ved at synke, sexturisme i Gambia, at være ung i Moldova, racisme i Brasilien, ghanesisk koloni- og musikhistorie, livet i Brasilien, masseprotester og demokratiske rettigheder i Mellemøsten og Nordafrika samt oprindelige folk i Guatemala, som er påvirket af minedrift. Til dette er der anvendt **metoder** som dokumentarfilm, magasinreportage i Ud og Se, portræt på TV2ECHO, radiodramaserie, artikel og fotoserie, podcast, videoportrætter samt et undervisningsforløb.

OpEn-indsatserne har haft forskellige tematiske fokuser og tilgange til at **oplyse og engagere** danskere og nåede ud til 23.718 personer. Ca. halvdelen af disse var fra **den neutrale målgruppe**. De fire afsluttede indsatser er nået langt – også i forhold til at skabe et grundlag for at deres målgrupper for fremtiden vil engagere sig i en vis grad i emnet. For eksempel har en bevilling i høj grad engageret hundredvis af elever, som ikke før havde interesse for udviklingslande og FN's Verdensmål. En anden har udviklet et dilemmaspil om aktører i chokoladeproduktion, hvilket har givet elever et mere nuanceret blik på området.

5.2.3 Resultater fra bevillinger i CISUs Oplysningspulje

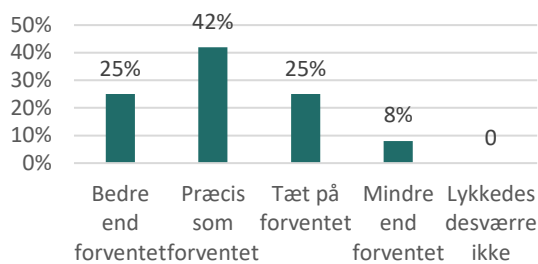
Med meget få midler (DKK 500.520) har bevillingshaverne fra de 28 afsluttede bevillinger i Oplysningspuljen på meget forskellig vis oplyst danskere om mange forskellige globale forhold. De er nået godt i mål med hvad de har planlagt (63% har nået mere eller præcist det, de forventede), og er nået ud til mange mennesker i Danmark.

To indsatser har gennem **dialog, foredrag og workshops** talt med danske studerende om seksuel, reproduktiv sundhed og rettigheder og uddannelse i Gambia samt Danmark, Columbia og Mexico. En organisation har lavet fem **podcasts** om hvordan man kan støtte civilbefolkninger gennem sport og én omkring forskellene mellem at være lærer i Danmark og på Zanzibar. Fem indsatser har lavet **film**. 11 korte film om unge klimaaktivister i Thailand og Malaysia blev udviklet til at oplyse og skabe engagement på landes ungdomsuddannelser og efterskoler. En anden organisation har lavet en film om økosamfund i Ukraine, som har taget imod flygtninge, hvilket har givet et virkelighedsnært indblik i situationen i Ukraine. Herudover er der lavet en film sammen med en gruppe unge surfere i Danmark med fokus på surfkultur i Sierra Leone og unges leveforhold samt én om forskellige problemstillinger i Gambia. Sidst har én indsats haft filmvisninger og debat om forskellige problematikker i Latinamerika.

Gennem **artikler, fotoudstilling og oplæg** er danskere blevet klogere på komplekse værdikæder – særligt tekstilindustrien – sammenhængen mellem undertrykkelse og krænkelse af lokalbefolkningen i Paraguay gennem dansk svineproduktion samt danske virksomheders ansvar for at overholde menneskerettighederne og miljøhensyn i deres forretninger. Herudover har aktivister, med interesse i Columbia, øget deres interesse for at arbejde for et fredeligt og retfærdigt land gennem inspiration fra aktivister og kunstnerne fra Columbia.

Seks indsatser har **brugt festivaler eller andre arrangementer**, hvor de har kunnet have en stand, som en måde at nå ud til danskere. Colour Café Festival gav ny viden om det afrikanske kontinent med stor deltagelse

Målopfyldelse - OpEn

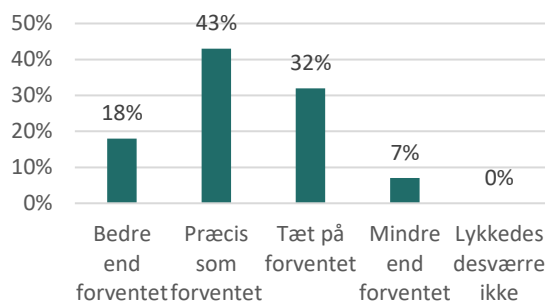
CISUs Oplysningspulje

28 afsluttede bevillinger

58.777 personer nået direkte

664.967 personer nået i alt

Målopfyldelse - Oplysningspuljen

fra mange forskellige danskere og organisationer. Bonanza Festival oplyste danskere om sexturisme, sexarbejdere, stofmisbrug, misbrugsbehandling og generel kultur i Tanzania, og på Kulturmødet Mors kunne deltagere få mere viden om tanzaniske børn med fysiske handicap og børn med albinisme. Til Coldplays koncerter i København i 2023, havde en organisation en stand og lavede aktiviteter omkring at gøre sport til et trygt rum for sårbare grupper, heriblandt personer med handicap. Gennem deltagelse på World Congress of Architects i København blev der vist fotoer, levende billeder og VR, der fokuserede på unge aktivister fra slummen og deres arbejde med offentlige rum i Kenya. Med inspiration fra skolehaver i Nepal har danske elever og folk på Food Festival fået mere viden, et større udsyn og blik for, at skolehaver kan skabe engagerende undervisning.

Herudover har indsatserne oplyst om sexarbejdere i Sierra Leone på forskellige **uddannelsesinstitutioner** og gadebørns vilkår i Kenya. Der er udviklet **undervisningsmateriale** om Ukrainekrigen og dens konsekvenser for EU's sikkerhed og om verdensmålene til danske uddannelsesinstitutioner. Der er afholdt et **seminar** sammen med DIIS om engagement i Nord-Syd problematikker samt seks **koncerter** med traditionelle ukrainske sange, som skabte dialog og indsigt i situationen i Ukraine. Gennem forskellige aktiviteter er der desuden skabt mere viden og øget interesse for Mongoliet, fodbold i Etiopien, havnearbejders forhold i Mombasa.

5.3 CISUs arbejde og resultater

I det følgende gennemgås det arbejde og de resultater, der er opnået i løbet af 2023 gennem både medlemsorganisationernes, bevillingshavernes og CISUs arbejde (*outputs og outcomes, bilag 4*).

5.3.1 Engagement gennem ansøgninger og bevillinger

I 2023 opnåede 140 unikke organisationer bevillinger fra CISUs puljer (CSP, DERF, OpEn og Oplysningspuljen). Hertil kommer 20 personer, der har fået et formidlingslegat fra OpEn.

Antallet af ansøgende organisationer er markant højere end antallet af organisationer, der har modtaget en bevilling. I alt var der 248 unikke ansøgende organisationer, hvoraf 78 var helt nye ansøgere. Dvs. at 31 % af de ansøgende organisationer aldrig har søgt CISUs puljer før. Ligesom sidste år har der i 2023 været en stigning i nye ansøgere på tværs af CISUs puljer. Dette skyldes primært, at der igen i år har været en lang række nye ansøgere til OpEn-puljen (78 %). En lille del af de nye ansøgere har søgt de mindre støttemuligheder som Små Indsatser (op til 200.000 kr.) og CISUs egen Oplysningspulje (op til 25.000 kr.). Derudover har enkelte søgt DERF, Medborgerindsatser og Udviklingsindsatser.

Der er generelt stor efterspørgsel blandt danske organisationer og aktører efter støtteformer til oplysnings- og engagementsindsatser. I OpEn var der i 2023 to ansøgningsrunder og et rekordstort antal ansøgninger. Der blev givet 72 støtteværdige afslag på OpEn bevillinger og seks støtteværdige afslag på Formidlingslegater, fordi der ikke var midler nok til at imødekomme alle de gode ansøgninger (støtteværdige ansøgninger fremgår af tallene i parentes i tabel nedenfor). Der er således **et stort uudnyttet potentiale til at implementere oplysnings- og engagementsprojekter i det danske civilsamfund**, som bremses grundet manglende midler.

Ansøgninger og bevillinger, Oplysning og Engagement 2023

	Antal ansøgninger	Antal bevillinger	Godkendelsesprocent	Bevilget beløb
CISUs Oplysningspulje	36	21	58 %	500.520
Udenrigsministeriets Oplysnings- og Engagementspulje (OpEn)	176	39 (111)*	22 % (63 %)*	17.760.937
Formidlingslegater	19	12 (18)*	63 % (95 %)*	884.064 kr.
I alt	231	72 (150)	31 % (65 %)	19.145.521

*Tallene i parentes angiver ansøgninger som er vurderet støtteværdige, og derfor var blevet bevilget, hvis der havde været midler nok i puljen.

Bevillinger i OpEn i 2023 relaterer sig til en lang række lande ret jævnt fordelt verden over. Der er dog flest projekter, som omhandler lande i Afrika. Der er ligelig fordeling mellem oplysnings- og engagementsprojekter. Bevillingerne tager udgangspunkt i temaer indenfor næsten alle verdensmål. I 2023 var der igen et stort

fokus på at arbejde med børn og unge igennem skolerne. Det mest populære tema var klima og miljø. Langt de fleste projekter, der fik støtte i 2023, varer omkring et år og var projekter under 200.000 kroner.

I OpEn er der en stor mangfoldighed i ansøgere og bevillingshavere. Ofte har samarbejdspartnere på bevil-linger ikke tidligere arbejdet med global udvikling. I de fleste tilfælde har den ene part viden om tematikken i projektet, hvor den anden part har adgang til og viden om målgruppen, og de supplerer derfor hinanden godt. Det er meget positivt, at der er en bred række aktører, der søger sammen på tværs af sektorer. Der er fortsat mange nye og spændende partnerskaber. Mange metoder går igen, men der er også en del nye og innovative måder at nå helt nye målgrupper på. Mængden af partnere fra det globale syd var øget i 2023 ift. 2022, hvilket blandt andet kan henføres til en skærping fra CISUs side af krav om syd-inddragelse.

CISUs medlemskare vækstede i 2023 op til næsten 300. 29 medlemsorganisationer meldte sig ind og 15 ud. Mulighederne for at få rådgivning i forbindelse med CISUs puljer er en væsentlig grund til det stigende antal medlemmer og OpEn-puljens førnævnte større variation i typer af ansøgende aktører.

CISUs puljer understøtter et bredt engagement i Danmark i udviklingssamarbejdet. På tværs af ansøgninger til CISUs puljer i 2023 har 157 unikke organisationer angivet, hvor mange ansatte, frivillige og medlemmer, de har. Overblikket nedenfor viser, at mange danskere enten er direkte engageret i (som frivillig eller ansat) eller bakker op om (medlemmer) det danske udviklingssamarbejde:

	MEDLEMMER	FRIVILLIGE	ANSATTE
I alt, 157 organisationer (Uden outliers¹²)	787.202 (62.761)	118.917 (5.655)	4.560 (1.168)
Gennemsnit pr. organisation (Uden outliers)	5.014 (416)	762 (39)	29 (8)

5.3.2 Oplysning og engagement gennem kurser, arrangementer og deltagelse på folkemøder

CISU deltog igen i 2023 på **Folkemøde Bornholm**. Kutteren Anton var igen stillet til rådighed som platform for medlemsorganisationerne til at afholde deres events. Der var 17 events, som på forskellig vis satte fokus på global solidaritet og civilsamfundets vigtige rolle i udviklingssamarbejdet. Der var stor deltagelse fra danske organisationer såvel som repræsentanter fra partnerorganisationer. Der var stor mangfoldighed i arrangementerne, som skabte et rum for dialog og for at møde hinanden i øjenhøjde.

Gennem OpEn deltog CISU i 2023 i **Folkemødet på Møn, Klimafolkemødet og Kulturmødet Mors**. Der har været stor interesse blandt bevillingshavere for at deltage på folkemøderne i 2023, selvom mange stadig var i opstartsfasen af projekterne. De brugte folkemøderne som en mulighed for at teste prototyper og metoder fra deres projekter på nye målgrupper og til generelt at nå ud til flere.

Gennem CISUs medlemskab af Verdens Bedste Nyheder, deltog CISU igen i **Verdens Bedste Morgen** og gav traditionen tro morgenmad til uddelere i Aarhus.

I samarbejde med Roskilde Festival, blev **OpEn x GRASP** igen afholdt i 2023. GRASP har været velbesøgt med mere end 100 deltagere hvert år, og i 2023 viste evalueringen blandt OpEn-deltagerne, at over 90 % havde fået ny viden, over 96 % var blevet inspirerede, og over 55 % havde fået udvidet deres netværk.

Der blev af CISU afholdt **18 arrangementer** i 2023 med fokus på oplysning og engagement. Fokus var bl.a. på resultatkommunikation, formidling omkring klima, samarbejde med journalister, kunstig intelligens i kommunikationsarbejdet samt introduktion til CISUs Oplysningspulje og forberedelsesmøder til folkemøder. Der blev desuden afholdt tre arrangementer med fokus på introduktion til OpEn og hjælp til at udforme en ansøgning. Herudover blev der afholdt fire inspirationsmøder, hvor man kunne få inspiration fra andre bevillingshavere, brug af sociale medier og formidling af budskab, etisk historiefortælling samt kulturens rolle i oplysnings- og engagementsarbejdet.

¹² Seks CSO'er med over 10.000 medlemmer, tolv CSO'er med over 900 frivillige og seks CSO'er med over 100 ansatte er taget ud.

Generelt har det været vigtigt med **netværksaktiviteter i OpEn**. De har vist sig at være vigtige for at understøtte engagement og oplysning i Danmark og der er stor interesse i at deltage i dem. Det er CISUs opfattelse, at puljen har været med til at skabe en fælles 'branche' for alle i Danmark, der bruger eller ønsker at bruge deres kompetencer til at oplyse og engagere om global udvikling. Nu, hvor de er forbundet til hinanden, styrker de hinanden. Vi har også set flere eksempler på aktører, der har fundet hinanden til netværksmøderne, og som nu arbejder sammen. Det er måske en af puljens vigtigste resultater indtil videre.

5.3.3 CISU oplyser og kommunikerer om globale forhold og civilsamfundets rolle

Det er en vigtig prioritet for CISU at synliggøre civilsamfundets rolle og kommunikere resultater fra medlemsorganisationernes samarbejde med partnere og anvendelsen af CISUs ydelser. CISU havde selv 433.700 DKK PRO-midler til rådighed i 2023. Som tidligere år er der anvendt PRO-midler til aflønning af CISUs kommunikationsmedarbejdere, som i samarbejde med resten af CISUs sekretariat udførte kommunikationsopgaver nævnt i dette afsnit. Kommunikationsmedarbejdere giver også løbende rådgivninger og kurser for medlemsorganisationerne for at styrke deres egen formidling af resultater.

Sociale medier: CISU har prioriteret indhold på sociale medier i 2023 og har derfor opnået større udbredelse. CISUs LinkedIn-profil vokser fortsat i følgerskare med 801 nye følgere i 2023 (4.710 følgere i slutningen af 2023). Følgerskaren på CISUs Facebook-side er også steget til over 3.802 (stigning med 275 nye følgere). Rækkevidden på CISUs Facebook opslag var 35.000 unikke personer i 2023. Dette er over en fordobling i forhold til året før. CISUs Instagram-profil (@cisudk) har færre følger (1.389), hvoraf 152 er nye følgere fra 2023. Den har generelt lavere prioritet og bruges primært af CISUs medlemsorganisationer til gensidig inspiration og motivation medlemmer imellem.

Podcast: CISUs podcast 'CISU Mellem Ørerne' havde 1.008 lyttere i 2023, hvilket er en stigning på omkring 200 personer fra sidste år. 23 % er aflyttet gennem en form for browser – resten kommer gennem en podcast platform, hvilket kunne indikere at der er et ret stort antal faste lyttere. Podcasten giver CISU mulighed for at forklare tematikker, hvor det bliver mindre tungt end et kursus og giver mulighed for 'on-demand' lytning. Herudover deles også medlemsorganisationernes egne podcasts.

I 2023 blev **CISUs nyhedsbrev** modtaget af ca. 2350 personer med en åbningsrate på 41 %, hvilket er en relativt god åbningsrate inden for nyhedsbrevs-genren. Gennem nyhedsbrevet når vi ud til en bred skare med både nyheder om CISU, CISUs puljer og budskaber og vidensdeling om global udvikling.

Publikationer: CISU har haft et debatindlæg i Altinget om Tab og Skader, et indlæg i Altinget om den nye udviklingsstrategi (forperson, som afsender), samt været med i en fælles kronik i Altinget med andre CSO'er om den nye Udenrigspolitiske strategi. Vi har haft en artikel i Fundats (Magasin for fonde); hvor forcer i CISUs medlemsorganisationers arbejde fremhæves.

5.3.4 CISU arbejder for bedre vilkår til engagement – i Danmark og ude i verden

Til generalforsamlingen i 2023 blev det vedtaget at *Udvikle CISU som foreningsfællesskab, der arbejder for at mobilisere flere mennesker og ressourcer i udviklingssamarbejdet*. Dette er blevet gjort på forskellig vis, men vil også være en prioritet i fremtiden.

2023 var endnu engang et år, hvor CISUs puljer har været under stort pres, som CISU har bragt op på møder med UM, f.eks. til årskonsultationen i november og via fremsendte analyser. Dette pres har været kraftigt stigende i 2023 og har nu nået et niveau, hvor vi finder, at diskrepansen mellem puljernes formål og virkelighed nødvendiggør handling. CISUs egen proces med at videreudvikle vores støtteformer kan kun løse dele af denne problematik såfremt puljerne stadigvæk skal leve op til formål defineret af finanslovstekst og retningslinjer for puljeordninger. Forenkling er fortsat et fokus i CISU, men på tværs af CISUs puljer har vi nu forenklet så meget, som det er muligt indenfor gældende UM-rammer. Derfor vil yderligere tiltag kræve en fortsat dialog med UM om, om disse rammer kan gøres yderligere fleksible.

Pga. presset på CISUs puljer, ses der et behov for i stigende grad at understøtte medlemsorganisationerne i at styrke deres egne organisationer ift. økonomisk og ressourcemæssig bæredygtighed. Dette har CISU været med til at understøtte gennem viden og læring om diverse former for ressourcemobilisering.

I 2023 har CISU gjort en ekstra indsats for at holde relevante arrangementer inden for dette område. Fokus har både været på at informere om de muligheder der allerede eksisterer i Civilsamfundspuljen (støtte til ansøgningsproces og støtte til samfinansiering), og hvad man kan få ud af fonde.dk, som alle medlemsorganisationer har adgang til. Herudover har arrangementerne givet introduktion til fundraising, digital fundraising og fastholdelse af medlemmer (i samarbejde med ISOBRO), samt hvilke muligheder der er for at samarbejde med danske fonde. Herudover har CISU også deltaget i Fundraisingkonferencen og har generelt opnået mere viden og erfaring gennem møder med fonde og andre aktører til bedre at kunne understøtte medlemsorganisationerne inden for dette område.

CISU har understøttet relationsopbygning internt mellem medlemsorganisationer såvel som eksternt. Erfaringsudveksling har været en stor prioritet, hvilket man kan læse mere om i afsnit 6.2.3. Desuden er der afholdt møder med ordførere, seks forskellige fonde, andre donorer som IFU og NCG/Danida Green Business Partnerships (DGBP), Foundgood, Danish Life Science Cluster, Center for Frivillig Socialt arbejde og Center for Undervisningsmidler. Målet har været at finde mulige samarbejdsflader samt at gøre mere opmærksom på CISUs medlemsorganisationers arbejde. Herudover har CISU samarbejdet med Børnebeskyttelsesnetværket gennem afholdelse af arrangementer, og har siddet i styregruppen for Aarhus Universitets Match Point Konference. CISU er blevet medlem af Access2Innovation med formålet om at få mere tværfaglig viden og møde andre medlemmer af A2I og er også blevet en del af RINGO (Re-Imagining the INGO) Netværkets 'progressive funders action pod' for at få inspiration til en mere progressiv måde at forvalte midler på. CISU blev inviteret ind som en del af EU DEAR MSG med henblik på at fortælle om vores erfaringer med at forvalte puljer inden for oplysning og engagement. Her var det både muligt at promovere CISU og vores medlemsorganisationer overfor EU samt at komme med inputs til fundingmuligheder. Sidst har vi deltaget i og engageret medlemsorganisationer på forskellige folkemøder i Danmark, hvilket kan læses mere om i afsnit 5.2.2.

CISU deltager desuden fortsat i forskellige arbejdsgrupper i Globalt Fokus og er en del af det europæiske netværk *CIGS (Citizens Initiatives for Global Solidarity) netværket* samt CIVICUS. Samarbejdet med de øvrige puljeorganisationer har også været frugtbar i 2023, og CISU er repræsenteret i bevillingsudvalgene for både Globalt Fokus' kapacitetsudviklingspulje, Danske Handicaporganisationers pulje, Dansk Flygtningehjælps Diasporapulje (advisory board), Danida Green Business Partnership hos NCG samt i Den Ny Demokratifond.

CISU har arbejdet aktivt med at vedligeholde kontakter til de forskellige partier i Folketinget og den relevante ordførerkreds, bl.a. gennem løbende kommunikation samt til debatevents, som f.eks. Folkemødet på Bornholm. Denne interesse i at holde sig sporet ind på, hvordan de politiske kræfter påvirker udviklingssamarbejdet, er også afgørende for, hvordan vi tilgår Minister for Udviklingssamarbejde og Global Klimapolitik. CISU har haft produktive samtaler med både minister Dan Jørgensen på sekretariatet, samt til Klimafolkemødet i Middelfart, samt at vi har bidraget til den debat, ministeren igangsatte på Altinget om tab og skader, som forløber til de klimaforhandlinger, der har præget 2023.

Det er især klimadagsordenen, der har været gennemgående for 2023; både baseret på den udviklingsfaglige interesse, CISU udøver overfor vores medlemsorganisationer og deres partnerskaber. Men det er i høj grad også en respons på, at flere og flere organisationer arbejder med klimahandlinger integreret i deres udviklingsindsatser. Det er vigtigt for CISU både at fastholde, at der er udviklingsproblematikker, som ikke nødvendigvis har en klimavinkel, men på en lang række punkter er CISU enig og understøtter en kraftig omstilling af udviklingssamarbejdet til at være gearret mod klimatilpasning, hvor det globale civilsamfund kan spille en afgørende rolle i at sikre relevante lokalt-ledede løsninger.

CISU er stadig opmærksomme på at pointere udfordringer, der opstår for små og mellemstore foreninger, samt især også for foreninger der tegnes af diasporaer, eller arbejder i kontekster, hvor f.eks. bankerne har strenge krav. Det har i flere år været en stor udfordring, og det er stadig afgørende, at CISU kan medvirke til

den kritiske dialog med bank- og finansverdenen. Den seneste medlemsundersøgelse viser, at **over halvdelen (52,6 %) af CISUs medlemsorganisationer har oplevet problemer med banker** (bilag 8). Dette har store konsekvenser for det danske civilsamfund og dets mulighed for at engagere sig og støtte partnere og mennesker ude i verden for ikke at nævne, at godkendte projekter støttet af f.eks. CISU kan blive meget forsinkede og dermed ikke støtter mennesker i tide. I 2023 har vi vejledt organisationer, der har oplevet udfordringer i forhold til at oprette konti og lave internationale overførsler. Herudover har vi haft dialog med Finanstilsynet samt med Erhvervsminister Morten Bødskov og en delegation af parlamentarikere på UN General Assembly, med ønsket om at få bedre forhold for danske civilsamfundsorganisationer.

Derudover oplever mange danske organisationer også udfordringer med at få visum til deres partnere til rejser til Danmark. **39 % af CISUs medlemsorganisationer har oplevet problemer med at få visum til personer fra andre lande, som skulle på besøg i Danmark** (bilag 8). Det har konsekvenser, som at indsatser bliver udskudt, aktiviteter bliver aflyst, det er tids- og ressourcekrævende, hvilket også ofte går til spilde. For nogle er der tale om et decideret finansielt tab, fordi det koster penge for ansøger at søge et visum, og de skal ofte transportere sig langt. Herudover skal flyrejser ofte om-bookes eller aflyses eller først bestilles meget sent. Flere nævner, at de simpelthen er stoppet med at invitere gæster. Dette har konsekvenser for det danske civilsamfunds mulighed for at oplyse og engagere danskere omkring globalt udviklings samarbejde.

5.4 Opsamling og læring

Tillægsbevillingen til CSP omkring støtte til civilsamfundets råderum under COVID-19 har vist, at det er vigtigt at støtte partnere og målgrupper ekstra, når civilsamfundet er under pres. At der ikke længere er en pandemi har ikke ændret presset på civilsamfundet mange steder i verden. Vi ser dog heldigvis, at partnerskaber med bevillinger fra CSP fortsat arbejder i svære kontekster for at skabe bedre forhold for civilsamfund.

Arbejdet med oplysning og engagement er fortsat bredt mere ud i løbet af 2023, især i OpEn-regi. Engagementspuljen, OpEn og Oplysningspuljen er med til at gøre det muligt for danske organisationer – og CISU – at komme bredt ud i det danske samfund for at oplyse og engagere mennesker i vigtige globale forhold. Det er tydeligt gennem de afsluttede indsatser, at bevillingshaverne lærer utrolig meget af denne type indsatser, de får nye samarbejdspartnere og muligheder, som også kan være med til at understøtte dem som organisationer og i deres generelle arbejde. Det er meget positivt.

De gode oplevelser med ovenstående puljemuligheder gør det derfor også svært, når der er så meget pres på puljerne. Det begrænser det danske civilsamfunds muligheder for at engagere sig i partnerskaber, skabe mere global solidaritet samt at oplyse og engagere danskere i globale forhold.

6. Mellempfolkelige og lokalt ledede partnerskaber

Det fjerde og sidste overordnede mål i CISUs strategi 2022-25 er, at *Mellempfolkelige og lokalt ledede partnerskaber og alliancer bidrager til at skabe stærke lokalsamfund*. Den ønskede forandring er, at partnerskaber bygger på tillid, respekt og samskabelse, og at lokale partnere får mere lederskab, og der sikres ejerskab og ledelse over forandringsprocesser i lokalsamfund. Dette skal ske gennem partnerskaber, netværk og alliancer på tværs af civilsamfundsorganisationer og andre typer af aktører samt gennem indsætter, der har fokus på at mobilisere, organisere og inddrage lokalsamfund for at skabe ejerskab for forandringer.

CISU understøtter dette gennem deling af viden og læring fra erfaringer ude i verden, at bygge bro mellem organisationer og andre aktører og at understøtte erfaringsudveksling. Herudover skal bevillingsstrukturer og kapacitetsydelse motivere til inddragelse og arbejde med lokalt ledede og ligeværdige partnerskaber.

6.1 Resultater ude i verden

Alle indsætter støttet gennem CISUs puljer, der foregår ude i verden, sker igennem partnerskaber mellem danske organisationer og civilsamfundsorganisationer og aktører i forskellige lande. Således involverede 134 bevillinger givet i 2023 fra CSP i alt **169 unikke partnere** – et mindre fald fra 2022 (181 unikke partnere). Nogle lokale partnere er involveret i flere forskellige indsætter, og 28 af bevillingerne inddrager mere end én partner. Det er typisk to, men helt op til ni partnere. Det er oftest programorganisationerne, der inddrager de fleste partnere. De 43 bevillinger fra DERF involverede 30 unikke partnere. Det er igennem alle disse partnere, at CISUs puljer når ud til rigtig mange lokale civilsamfund.

Der er stort set altid et element af **partnerskabsstyrkelse** ved at implementere indsætter sammen, men enkelte afsluttede indsætter under CSP skilte sig ud relateret til organisationsstyrkelse og partnerskaber.

En medieorganisation i Gambia er blevet en meget **stærkere fagforening og repræsentant** for dets medlemmer og er nu dén organisation som regeringen, CSOer og internationale donorer kommer til, når de vil arbejde med udvikling af medier og demokrati. I Georgien er en lærerforening også blevet **styrket til at kunne repræsentere** lærernes stemmer og lave **fortalervirksomhed** på lokalt og nationalt plan. En tredje fagforening, med fokus på ingeniører i Sierra Leone, er **nået bredere ud** i deres medlemsskare, og har desuden fået **styrket deres administrative redskaber og procedurer**.

37 unge-ledede organisationer i Zimbabwe er blevet styrket til at kunne adressere manglende overholdelse af politikker og institutionelle mangler i deres lokalområde. Indsætten har også **styrket partnerskaber, samarbejde og adgang til lokale ressourcer**, som kan understøtte organisationernes overlevelse. I Tanzania har tre unge-ledede organisationer fået styrket deres **governance strukturer** og systemer, og er blevet mindre afhængig af donorer gennem **diversificering af deres funding**. I Filippinerne har en indsæt styrket partnerskaber, engagement og forpligtelse hos civilsamfundsgrupper til at forbedre koordinering og samarbejde.

En partnerorganisation i Indonesien har **fået ny viden og erfaringer** med at håndtere illegal skovhugst og brandrisici, hvilket gør dem endnu mere i stand til at støtte lokalsamfunds monitoreringsteams samt at indhente relevant data, der kan bruges til fortalervirksomhed overfor ansvarshavere/duty bearers.

I Nepal har en CBO **fået større status i lokalsamfundet** gennem implementering af konkrete aktiviteter og etableringen af et kontor. Synligheden har medført at kommunen i højere grad inviterer dem med til relevante møder om lokalsamfundets udvikling. Synlighed har også været omdrejningspunktet for en anden indsæt i Gambia, hvor partneren er blevet mere eksponeret gennem radioprogrammer.

Tre indsætter har haft mere fokus på nogle grundlæggende forhold i styrkelsen af partnerens kapaciteter og arbejde. Fem organisationer i Danmark, Tunesien, Ghana, Somaliland og Jordan har implementeret sikre rum og risikobegrænsende **foranstaltninger for at forebygge Sexual Exploitation, Harassment, and Abuse (SHEA)** i deres arbejde. En indsæt har været med til at styrke partnerens **organisatoriske kapacitet** i Guinea bl.a. i form af **installation af elektricitet og internet**, hvilket har gjort det muligt for partneren at udvide deres

aktiviteter. I Sierra Leone har to partnerorganisationer fået implementeret **mere transparente procedurer for økonomistyring**, og personale og bestyrelser har gennemgået træning, hvilket har højnet kvaliteten af projektimplementering og økonomistyring.

6.1.1 Beslutninger i partnerskaber

For CISU er det vigtigt, at vi understøtter stærke partnerskaber, hvor der i høj grad bliver givet og taget lederskab lokalt, hvor implementeringen af indsætter foregår. Én måde at undersøge, hvordan der arbejdes i partnerskaber mellem danske organisationer og lokale partnere, er ved at kigge på, hvordan beslutninger bliver truffet, da der ligger både implicit og eksplicit magt i beslutninger. I 2023 implementerede CISU nye spørgsmål i de afsluttende rapportformater på CSP med målet om, at få mere viden om, hvordan beslutninger træffes i partnerskaber, og i hvilken grad målgrupper bliver inkluderet i beslutninger relateret til de indsætter, de er en del af. 71 ud af 70 bevillingshavere har reflekteret over dette i 2023.¹³

I forhold til beslutninger truffet i partnerskabet, er beslutningerne inddelt efter et spektrum fra, at den lokale partner er blevet informeret, til at det udelukkende er den lokale partner, der træffer beslutninger. Resultatet fra 88 forskellige partnerskabskonstellationer fordelt på 71 forskellige bevillinger, ses herunder:

Informeret	Konsulteret	Fælles beslutninger	Primært partner der beslutter	Kun partner der beslutter	Andet
1 % ¹⁴	6 %	69 %	17 %	6 %	1 %

Flere bevillingshavere har valgt flere muligheder og reflekterer over, hvordan **forskellige beslutninger, har forskellig karakter**. Det er f.eks. ikke alle typer af beslutninger, som træffes i fællesskab, men som f.eks. ligger mere hos partneren. Dog er det klart størstedelen af beslutninger i de 88 partnerskabskonstellationer, der er truffet i fællesskab imellem den danske organisation og deres partner(e) (69%).

6 % indikerer, at deres partner er blevet **konsulteret**. Læser man ned i bevillingshavernes refleksioner, kan man se, at der både er lidt misforståelser omkring definition af 'kun' at blive konsulteret. I ét tilfælde har den danske organisation haft en særlig rolle i forhold til en bestemt opgave og aktivitet i projektet. I et andet er det den danske organisation, som er blevet konsulteret i forhold til en leverance af solceller indhentet af partneren. De øvrige beskriver egentlig et reelt samarbejde mellem partnere til at få fundet et fælles udgangspunkt og plan for implementering af projekter. Dermed kunne de fint have svaret 'fælles beslutninger'.

Det er meget forskelligt på hvilket niveau, de 69 %, der beskriver at beslutninger blev **truffet i fællesskab**, træffer beslutninger i partnerskabet. Enkelte er på lidt mere detailniveau (aktiviteter og mindre budgetændringer), hvor langt de fleste virker til at være på lidt højere, strategiske niveauer. Når der f.eks. sker ændringer i konteksten, behov for at ændre strategi i indsatsen eller lignende.

Nogle bevillingshavere beskriver, at de har aftalt en **tydelig rollefordeling** og, baseret på dette, har de hver især truffet beslutninger relateret til den rolle. Dette har i enkelte tilfælde været en rollefordeling som primært har baseret sig på deres respektive kompetencer, f.eks. teknisk, ingeniørfaglighed og viden om lokal kontekst.

Eksempler på beslutninger truffet i fællesskab i partnerskabet

"Overall, decisions have been made in agreement between both partners. Smaller project decisions in the partner's country have been ultimately made by the partner as they have a much better in-depth understanding and knowledge of the local context and their needs. However, they have always been communicated to GA and never made without GA's approval".

"FANT DK is prepared to monitor and support the implementation process, but we are also aware that the needed knowledge about context, target group etc. is possessed by FANT SL. If any challenges arise FANT DK is ready to support with advice and sparring but we believe that decisions should primarily be made by FANT SL and that they have the needed capacity to do this".

¹³ En enkelt bevillingshaver har kun udfyldt spørgsmålene om partnerskabet.

¹⁴ Den ene procent, som er blevet informeret, handler om et revisionsfirma, som er blevet hyret ind til at revidere indsatsen, og handler derfor ikke om den lokale eller danske partner, som samarbejder om et projekt

Nogle opretter en Project Steering Committee, hvor der deltager repræsentanter fra de forskellige involverede partnere. Herigennem træffes større beslutninger i fællesskab. Ellers træffes beslutninger via daglig skriftlige kommunikationsplatforme (e-mail, Whatsapp) eller online møder på månedlig eller kvartals-basis, og baserer sig ofte på en rapport fra den lokale partner til den danske organisation, feedback fra målgruppen, eller blot et behov for at diskutere ændringer i konteksten, udfordringer, nye muligheder, osv. Et par bevillingshavere nævner endda aktivitetsrapporter. Beslutninger træffes også i høj grad på monitoreringsbesøg.

At så stor en andel træffer beslutninger i fællesskab kan både skyldes at partnerne gerne vil have et partnerskab – et sparringsfællesskab – hvor man træffer beslutninger i fællesskab. For nogle andre kan det også være fordi partneren har mindre organisatorisk kapacitet eller erfaring, der gør, at der er behov for ekstra støtte fra den danske partner. Enkelte bevillingshavere nævner direkte, at de har **forsøgt at trække sig** mere fra at være styrende i partnerskabet til at være mere faciliterende for processer i partnerskabet.

I 17 % af partnerskaberne er det **den lokale partner, der hovedsageligt har truffet beslutningerne**. Her beskriver bevillingshaverne bl.a., at det er partneren, der implementerer og træffer derfor beslutninger i forhold til dette. I de indsatser, hvor der er flere partnere og *Community Based Organisations* involveret, er de også med til at træffe beslutninger og komme med vigtig information om kontekst og til implementering.

Beslutningsgrundlaget som partnerne har, bygger på en fælles aftale om, hvad der skal komme ud af indsatsene. Den danske organisation står til rådighed som sparrer, hvis der opstår spørgsmål eller ting, som de gerne vil drøfte. Større ændringer til indsatsernes strategier eller budgetter lader til at være truffet i fællesskab imellem den lokale partner og den danske organisation. Der er altså tale om, at mange beslutninger træffes lokalt, hvad angår indsatsene, men den danske organisation er stadigvæk med inde over og spiller en mere strategisk rolle.

Seks % indikerer, at det **kun er partneren der har truffet beslutninger**. Det drejer sig f.eks. om beslutninger relateret til de daglige aktiviteter, hvem der skal deltage, samarbejde med andre organisationer, kommunikation på sociale medier, ændringer i indsatsen og politisk fortalerarbejde. Bevillingshaverne nævner, at den danske partner har været konsulteret, modtaget rapporter og deltaget i møder sammen med den lokale partner, men beslutninger er i sidste ende fuldt ud truffet af den lokale partner. Den danske organisation har fungeret mest som en sparringspartner.

6.1.2 Involvering af målgrupper

Bevillingshaverne, der har afsluttet deres bevillinger i 2023 (70 bevillinger), har registreret 274 forskellige målgrupper, hvor involveringen af dem er foregået på forskellige niveauer. I de afsluttende rapporter er involveringen vurderet ud fra fire niveauer:

GRAD AF INKLUSION OG DELTAGELSE

MINDRE	MIDDEL	HØJ	MEGET HØJ
14 %	21 %	38 %	38 %
Målgrupperne er blevet informeret om indholdet af indsatsen og deres muligheder for at deltage i aktiviteterne, men har ikke selv deltaget aktivt i beslutningsprocesser.	Målgrupperne er blevet spurgt om deres mening i beslutningsprocesser relateret til indsatsen	Målgrupperne har bidraget direkte til videreudviklingen af indsatsen og truffet beslutninger i samarbejde med den/de implementerende partnere	Målgrupperne har haft magten og ejerskabet til at træffe beslutninger i forbindelse med implementeringen af indsatsen.

14 % af målgrupperne har været mindre inkluderet i indsatsen. Her nævnes bl.a. personer knyttet til skoler (skolelærere, forældre/lærer komiteer, forældre), unge i lokalområdet, personer med handicap og forældre til børn med handicap, minnearbejdere, og relevante institutioner/aktører, som mere perifært har mulighed for at understøtte målene for indsatsene.

Myndigheder nævnes en hel del. Heriblandt særlige instanser eller politikere, som har en vis relevans for indsatsernes formål, men ikke er en direkte målgruppe for indsatsene. To indsatser nævner også relevante ministerier, som har en national rolle. De mere politiske aktører (inkl. duty bearers) i indsatsene har ikke

altid haft en indflydelse på udformningen og implementeringen af indsatserne, men har været involveret i planlægningen og den mere officielle godkendelse af at indsatsen må foregå, eller gennem deltagelse i indsatsernes aktiviteter. I ét tilfælde, beskriver bevillingshaveren, at de gerne ville have involveret dem noget mere, men grundet synet på LGBTQ+ personer, var dette ikke muligt.

Nogle indsatser har til formål at styrke kapaciteten hos den lokale partner. I et enkelt tilfælde har man ikke inkluderet medlemmerne af partneren i særlig høj grad, men er gået op i, at alle medlemmer af organisationen, skal vide hvad der er foregået, hvad man har lært, osv.

Der er også flere bevillingshavere, som nævner indirekte målgrupper, lyttere af radioprogrammer samt offentligheden generelt. Disse typer af målgrupper deltager ikke direkte i indsatserne og bliver derfor mest underrettet om, at indsatsen foregår og/eller at de tilfældigvis lærer noget fra indsatsens aktiviteter.

21 % af målgrupperne er blevet spurgt om deres mening i beslutningsprocesser relateret til indsatserne. De målgrupper, der nævnes, er i høj grad igen myndigheder på forskellige niveauer. De er dog blevet inddraget lidt mere end blot at blive informeret. Det er f.eks. i forbindelse med udviklingen og godkendelsen af en *urban plan* for lokalområdet, høring i forbindelse med at få rettidige data og i udviklingen af en plan for 100 procent genanvendelig energi inden 2050, input til arbejde med inklusion af personer med handicap samt ved udvælgelsen af specifikke målgrupper og direkte input til udvikling af materialer, mm. Flere beskriver, at involveringen af de forskellige myndighedspersoner både kvalitetssikrer indsatsens aktiviteter og fortaler-virkosomhed, samt at der opnås god opbakning og ønske om samarbejde i forbindelse med indsatserne.

Af andre målgrupper, der er blevet spurgt om deres mening nævnes f.eks. målgrupper, for hvem indsatsen egentlig er målrettet. Det drejer sig f.eks. om unge personer med handicap, inkl. personer med intellektuelle handicap, kvindelige overlevende og ofre for Gender-Based Violence (GBV) og internt fordrevne. De er primært blevet hørt i forbindelse med at målrette aktiviteterne til dem og deres behov.

Herudover er medlemmer af partnerorganisationerne i to indsatser blevet konsulteret i forbindelse med implementeringen af indsatsen. I en anden indsats er gasindustrien blevet hørt for at få deres input til mulige løsninger, hvilket har haft en positiv betydning for indsatsens resultater.

38 % af målgrupperne har bidraget direkte til videreudviklingen af indsatsen og truffet beslutninger i samarbejde med den/de implementerende partnere. For mange, er deres partner også en målgruppe og derfor nævnes de også i forbindelse med at have bidraget direkte til videreudviklingen af indsatsen (høj grad af inklusion og inddragelse). Mange beslutninger er truffet i samarbejde med den danske partner.

Det i høj grad bevillingshavernes primære målgrupper, som har været meget involveret i udviklingen af indsatsen. En del i selve designet af indsatsen inden en bevilling, mens de fleste har været hørt i forbindelse med udviklingen og planlægningen af forskellige aktiviteter. Det er få bevillingshavere, der nævner en decideret **feedback mekanisme/system**. Men flere nævner forskellige **participatoriske metoder** til at få information og inputs. Der er lavet behovsanalyser, baselines, undersøgelser, inkluderende workshops, uformelle og formelle møder, fysisk og online (og enkelte igennem Whatsapp chats), som har givet partnerne nødvendig viden om, hvad målgrupperne har brug for og mener om indsatsen for efterfølgende at kunne planlægge efter det. En enkelt indsats har decideret udviklet principper for at sikre inklusion af målgruppen (bringe folk sammen på tværs af samfundsmæssige skel, fremme ligestilling imellem køn, være inkluderende for alle, social ansvarlighed og tilskyndelse til frivillighed). En anden nævner, at de har gjort det muligt for de kvindelige deltagere (målgruppe) at tage deres børn med, for at sikre større deltagelse og indflydelse på indsatsen. Andre har udvalgt individer eller ungegrupper i lokalsamfund som, efter træning og støtte fra partnere, agerer rollemodeller og selv laver fortalerarbejde i deres lokalsamfund uden større involvering fra partnerne.

38 % af målgrupperne har haft magten og ejerskabet til at træffe beslutninger i forbindelse med implementeringen af indsatsen. Svarene her, er næsten én til én i mange af svarene til ovenstående (om

målgrupper har bidraget til videreudviklingen af indsatsen). Det er igen den implementerende partner og de primære målgrupper, som nævnes at have haft magten og ejerskabet til at træffe beslutninger.

Ovenstående viser, at de danske organisationer og deres partnere vælger de aktører hvorigennem de kan få information om, hvad målgrupperne har brug for. I nogle tilfælde er det direkte igennem partneren, via ledere i lokalsamfund el. I andre tilfælde, tager de direkte fat i deres primære målgrupper for at få feedback. Dette er ikke i de fleste tilfælde. Der kan være forskellige årsager til dette. Det kan dreje sig om tid og ressourcer, hvilket det kræver at have gode partcipatoriske processer med målgrupperne og lokalsamfund – særligt inden en projektansøgning sendes til en donor. Det kan også være viden/prioritering, der afholder nogle fra at inkludere helt ind på primær målgruppe-plan eller en forventning om, at partneren besidder nok viden om, hvad målgrupperne synes, til at kunne foretage de nødvendige ændringer i indsatsens strategi. Dette kan også være nok i nogle tilfælde. Svarene fra vores bevillingshavere kunne dog tyde på, at der er behov for at informere mere om vigtigheden af i højere grad at inkludere de primære målgrupper i nogle beslutningsprocesser samt at dele viden om, hvordan man kan gøre dette på meningsfulde og ikke for resourcekrævende måder.

6.1.3 Anvendelse af midler ude i verden

Et vigtigt aspekt af lokalt lederskab er andelen af de bevilgede midler, som når frem til partnere og målgrupper. I CISU er vi begyndt systematisk at monitorere på andel af bevillingernes budgetter, der anvendes ude i verden. Herunder er udviklingen i 2022 og 2023 for både CSP og DERF, som dog tælles en smule forskelligt.

	2022	2023
% af bevilgede budgetter allokert til partner og aktiviteter ude i verden (omkostningskategori A2) (CSP)	76 %	77 %
% af midlerne anvendt direkte til den kriseramte befolkning (DERF)	84 %	83 %
% af midlerne anvendt lokalt i kriseområdet (DERF)	89 %	88 %

Med disse tal må det siges, at begge puljer i høj grad er med til at underbygge, at CISUs partnerskaber prioriterer langt størstedelen af midlerne til partnere og aktiviteter ude i verden. Tallene antyder, at langt størstedelen af midlerne, som CISU giver, kommer til gode ude i verden – hos partnere og direkte målgrupper. Desuden ser vi indtil videre ikke store udsving år efter år. CISU har desuden for nyligt fået lavet et review af CCAM, hvor konsulenterne konkluderer at 42 % af bevillingerne i gennemsnit er anvendt helt ude i lokalsamfundene. Der er variationer i hvor meget, hvilket afspejler forskelle i tilgange og prioriteter (læs mere i bilag 14). Det kunne være interessant, hvis det var muligt at undersøge yderligere, hvor mange af midlerne der går helt ud til lokalsamfund og målgrupper for indsatserne for alle CISUs puljer.

6.2 CISUs arbejde og resultater

I det følgende gennemgås det arbejde og de resultater, der er opnået i løbet af 2023 gennem både medlemsorganisationernes, bevillingshavernes og CISUs arbejde (outputs og outcomes).

6.2.1 Lokalt lederskabsinitiativer

CISU følger fortsat med i og indgår i dialog med aktører, som er frontløbere i forhold til lokalt lederskab og *shift the power* dagsordenen. Udover at deltage i Globalt Fokus arbejdsgruppe om lokalt lederskab, har vi løbende deltaget i netværksarrangementer med RINGO og Global Fund for Community Foundations (GFCF). I efteråret 2023 deltog CISU desuden på GFCFs *Shift the Power Summit* i Bogotá, Columbia. Læringen fra konferencen var mangfoldig og bliver tænkt ind i CISUs fortsatte arbejde – f.eks. i forbindelse med reformen af Civilsamfundspuljen.

I 2023 udviklede CISU desuden et værktøj til at skabe forståelse for og give konkrete input til, hvordan man kan styrke lokalt lederskab, særligt i forhold til hvordan man arbejder i sit partnerskab(er). Værktøjet er tilgængeligt på CISUs hjemmeside og vil desuden blive anvendt i forbindelse med relevante kurser og arrangementer. Herudover er den delt med relevante samarbejdspartnere.

Baseret på seneste års læring, har vi villet understøtte yderligere fleksibilitet overfor implementerende partnere for at styrke lokalt lederskab. Dette har resulteret i, at CISU har indført mulighed for større anvendelse af fleksible midler i både CSP og DERF.

I CSP har ansøgere og bevillingshavere mulighed for at afsætte 10 % af aktivitetsmidlerne i budgettet til fleksible midler. Formålet er at give de lokale partnere større mulighed for fleksibilitet, at gribe momentum og at lave om i - eller tilføje nye aktiviteter, som kan være med til at understøtte indsatsens mål. 16% af bevillingerne givet i 2023 (122 bevillinger) havde inkluderet fleksible midler (19 bevillinger i alt). I alt har 13 % af det totale antal ansøgninger, der blev modtaget i 2023, inkluderet fleksible midler for forskellige beløb. I gennemsnit har de ansøgt om 2,69 % af budgettets totale beløb til fleksible midler. De organisationer, der hovedsageligt har benyttet muligheden, er de lidt mere erfarne organisationer. Det er også dem, som oftest søger nogle større bevillinger, hvor der vil være mere manøvrerum i budgetlægningen. CISU ønsker, at flere organisationer benytter muligheden for at budgettere med fleksible midler, og har derfor skrevet muligheden ind i budgetformatet i 2024.

I DERF kan ansøgere budgettere 10 % af det totale budget til fleksible midler. Det er dog vigtigt, at de involverede lokalsamfund bliver inkluderet i beslutningsprocesser om anvendelsen af disse midler. Dette skal påvises i den afsluttende rapport. Herudover kan ansøgere afsætte en 5 % *lumpsum* til lokal administration i stedet for at budgettere på specifikke udgifter relateret til indsatsen. De 5 % følger samme retningslinjer som for den danske organisations administrationsbidrag. Dette er til for at styrke lokalt lederskab hos de implementerende organisationer. En evaluering af begge initiativers første år vil ske i sommeren 2024.

6.2.2 Kapacitetsydelse, der understøtter mellemfolkelige og lokalt ledede partnerskaber

I rådgivningsregi har den danske organisations partner deltaget i 23 % af alle rådgivninger i 2023. Der er fortsat enkelte organisationer, som ikke ved, at det er en mulighed at have partneren med. Så der er mulighed for, at parterdeltagelse kan stige fremover. Oplevelsen med at have partnere med til rådgivninger er generelt meget positiv – både for partner, den danske organisation og for CISU. At have alle relevante aktører med i mødet, gør det mere frugtbar, fordi partneren kan komme med information, som den danske organisation ikke nødvendigvis har, og både partner og den danske organisation hører, hvad rådgiveren siger. Dermed er der ofte større chance for mere effektive processer samt færre misforståelser. I CISU er vi desuden af den overbevisning, at adgang til information også er en del af lokalt lederskabsdagsordenen. Ved at indholdet fra rådgivninger høres direkte af partnerne, mener vi også, at det kan være med til at fremme ejerskabet og lederskabet hos dem.

I 23 % af rådgivninger deltog de danske organisationers partner(e)

I 2023 blev 53 arrangementer afholdt online, hvor 17 af dem blev afholdt på engelsk og deltagelse af partner var muligt. I førnævnte kursusundersøgelse blev respondenterne spurgt, om de havde haft deres partner med til et kursus hos CISU. Her svarer 23 %, at de har haft deres partner med. Dette er tilfredsstillende, da vi kun lige er ved at implementere vores strategi, der skal give lettere adgang for partnere til vores kurser og arrangementer. Det er samtidig noget, vi har en klar forventning om, vil stige i de kommende år.

Som forening har CISU brugt 2023 som et år til at indarbejde dagsordenen om lokalt lederskab i mange af de arrangementer, vi har afholdt for at styrke den fælles snak med vores medlemsbase og hele økosystemet af

partnerskaber, som aktiveres af midlerne fra CISU. Blandt andet havde CISUs årlige Højskoleweekend et møde, hvor lokalt lederskab og civilsamfundets rolle var et omdrejningspunkt, og hvortil vi inviterede stærke kræfter fra det globale syd med til at facilitere. Der blev desuden afholdt tre arrangementer, der på forskellige måder har fokus på dele af lokalt lederskab. Til *'How is a decolonised vocabulary in development possible'* deltog 54 personer i diskussioner om, hvorfor vores sprogbrug betyder noget, og hvordan vi kan arbejde med, at afkolonisere det. Til *progressive funding mechanism* arrangementet diskuterede 31 CISU-medlemmer hvordan CISUs forskellige modaliteter skal se ud om 10 år, hvis vi skal efterleve progressive agendaer som Shift the Power. Sidst holdt vi et fysisk seminar om partnerskaber, hvor ni deltagere blev introduceret til et værktøj, som kan hjælpe partnere med at analysere og omprioritere i, hvordan de træffer beslutninger sammen i deres partnerskab. *Power Awareness Tool* er udviklet af Partos i samarbejde med en række organisationer i Holland og resten af verden. Baseret på oplægget om beslutningsprocesser, drøftede deltagerne udfordringer med at arbejde i partnerskaber, hvorfor det er vigtigt at tale med ens partner om magt og inspirerede hinanden til, hvordan de kunne blive bedre til at skabe grundlaget for mere ligeværdige partnerskaber. Planen er at introducere dette værktøj samt andre til de danske medlemsorganisationer og deres partnere i de kommende år.

6.2.3 Fokus på erfaringsudveksling og netværk

Der blev afholdt 25 arrangementer med i alt 419 deltagere, hvor netværksdannelse og erfaringsudveksling på forskellige måder var omdrejningspunktet. CISU oprettede ni faglige netværk og CISUVÆRK i 2023 (sidstnævnte er et netværk med fokus på organisatorisk udvikling). Årets medlemsundersøgelse tog også en tidlige temperaturmåling på deltagelsen i de nye netværk. Boksen til højre viser, hvor mange organisationer (ud af 185 besvarelser), der har meldt sig på, herunder deltaget i et netværksarrangement.

Netværkene er meget blandet i størrelse, hvilket har fordele og ulemper. Tre af netværkene står en smule ud fra de andre. Over 30 % har deltaget i eller skrevet sig op til CISUVÆRK, og over 20 % har deltaget i eller skrevet sig op til hhv. Klima, Natur og Miljø samt Børn, Unge og Uddannelse. Respondenterne blev desuden spurgt ind til hvad de havde fået ud af deres deltagelse. Generelt nævner de, at det er en god mulighed for at møde andre og netværke. Nogle beskriver direkte, at de har ideer sammen med andre til, hvordan de kan samarbejde. Flere har også fået et fagligt indspark ud af at deltage. Men der er altid mulighed for at forbedre. Den største udfordring er nok diversiteten af organisationer og de meget forskellige behov, de kommer med. Ud fra besvarelserne tyder det desuden på, at der skal være fokus på, at der skal komme noget konkret ud af møderne, og at de faglige oplæg grundigt skal overvejes. Overordnet er folk meget positive og ser et stort potentiale i netværkene.

Udover de faglige netværk, er der blevet afholdt et netværksmøde om den strategiske ramme for Danmarks Partnerskab med Somalia samt 7 erfaringsudvekslingsworkshops relateret til at have en bevilling gennem DERF, hvor både de danske organisationer og partnere deltog.

Fordeling af organisationer på netværkene

- Civilsamfundets råderum og frihedsrettigheder: 30
- Infrastruktur, by/community-udvikling: 15
- Børn, unge og uddannelse: 38
- Ligestilling og rettigheder: 23
- Klima, natur og miljø: 43
- Landbrug og fødevarerproduktion: 29
- Sport, kunst og kultur for udvikling: 23
- Livelihoods, job og marked: 23
- Sundhed: 24
- CISUVÆRK (Øst og Vest): 60

Citater fra medlemsundersøgelsen om netværkene

"Vores oplevelse med at deltage i CISUs netværk, CISUVÆRK, har været yderst givtig. Vi har opnået betydelig værdi gennem udveksling af erfaringer, inspirerende dialog og etablering af forbindelser med mange andre organisationer. Den viden, vi har fået, har været rigtig god, og vi er sikre på, at den vil være en værdifuld ressource for os i fremtiden".

"Det er et godt netværk til at gribe alle de spørgsmål mm. der har med den løbende projektstyring at gøre. Selvom der er stor spredning i deltagerorganisationerne er der alligevel god mulighed for at sparre og spejle sig på tværs af organisationerne. Konkret har netværket betyder, at vi får hjælp af en organisation til at skifte til et nyt økonomisystem".

6.3 Opsamling og læring

Data indsamlet i 2023 vidner helt sikkert om, at CISU er med til at understøtte mange partnerskaber, der bygger på tillid, respekt og samskabelse. Men der er altid muligheder for forbedringer. CISU skal have endnu mere dialog med de danske organisationer og deres partnere de kommende år om magt og lokalt lederskab og særligt også den danske organisations rolle. Gennem netværksdannelse og inspiration fra konkrete redskaber, skal vi støtte dem i at gøre partnerskaber mere strategiske og fokusere på, hvordan lokalsamfund kan inddrages yderligere i de indsatser, der berører dem.

Beslutninger i de partnerskaber, som CISU understøtter, bliver i høj grad truffet lokalt, hvor implementeringen af indsatser foregår. Dette er meget positivt. Men det er mere usikkert i hvor høj grad relevante lokalsamfund og målgrupper inkluderes meningsfuldt i beslutningsprocesser på en mere systematisk måde. Det er derfor vigtigt, at CISU fremover retter mere fokus på *community-led development*, og understøtter vores brugere i at gøre dette på realistiske og meningsfulde måder sammen med deres partnere.

CISUs initiativer det seneste år har været relevante, og der er igen gjort en del for at understøtte lokalt lederskab og mellemfolkelige partnerskaber. CISUs forskellige netværk har været et rigtig godt initiativ og det er tydeligt, at medlemsorganisationerne får meget ud af at mødes med hinanden og lære fra hinanden. Herudover har vi også fået flere gode erfaringer med at have partnere med til online arrangementer. Dette vil vi gerne gøre endnu mere ud af i fremtiden. Sidst, skal det gøres tydeligere i både budgetformater og dertilhørende vejledninger, samt i rådgivning, at ansøgere i CSP har mulighed for at afsætte 10 % af deres aktivitetsmidler til at være fleksible midler.

7. Omkostningseffektivitet

I 2023 forvaltede CISU DERF (25 mio. kr. i 2023), OpEn (25 mio. kr.) og CSP (167,5 mio.), hvor sidstnævnte også omfattede tillægstilsagn for Klimatilpasning (107,5 mio. kr. i årene 2022-25) samt Naboskab (30 mio. kr.), som blev bevilget i slutningen af 2023. I alt modtog CISU i 2023 tilsagn til de tre puljer på 297,5 mio. kr.

CISUs samlede puljeforvaltning viser, at CISU i 2023 modtog det højeste antal ansøgninger i de sidste år; 550 ansøgninger på tværs af puljerne. Der blev bevilget i alt 247 bevillinger i regnskabsåret, og afsluttet 282 bevillinger, hvilket også er det højeste antal afsluttede bevillinger i de sidste år. Ved udgangen af 2023, havde CISUs bevillingshavere 526 igangværende bevillinger, hvor enten aktiviteterne stadig var i gang eller bevillingshavere og partnere var ved at afslutte rapporter og regnskab. Dette er tæt på sidste års rekord på 572 igangværende bevillinger ved udgangen af 2022, som var første år med over 500 igangværende bevillinger. Mængden af ansøgninger og bevillinger, som håndteres af CISU og bevillingssystemer, understreger, at CISUs sagsbehandlingssystem, Vores CISU, og CISUs ressourcer er i stand til at varetage puljeforvaltningen af tre puljer m.v. med samme ordentlighed og omkostningseffektivitet som hidtil.

Idet CISUs puljeregnskaber er underlagt de særlige krav angående revision, hvilket fremgår af seneste revisionsprotokollat af 15. april 2024, omfatter årsrevision ved ekstern revisor *en vurdering af, om systemer, processer eller dispositioner understøtter skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af de midler og driften af de aktiviteter, der er omfattet af årsregnskabet... i overensstemmelse med standarderne udført juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision inden for udvalgte plantemaer.... så de væsentligste og mest risikofyldte plantemaer bliver udvalgt mindst én gang over en 5-årig periode.*

CISUs eksterne revisor har i protokollatet vurderet, at de gennemførte aktiviteter og de anvendte ressourcer er rettet mod at sikre en sparsommelig, produktiv og effektiv anvendelse af ressourcer i forhold til formålet.

CISU har fortsat prioriteret, at udgifterne til programunderstøttende aktiviteter og forvaltning sker indenfor de gængse rammer for varekøb og tjenesteydelser. Dette sker i henhold til CISUs indkøbsprocedure, om at der skal tages skyldig økonomiske hensyn ved indkøb, samt i henhold til CISUs attestationsprocedure.

CISUs gældende interne kontrolprocedurer samt adfærdskodeks bliver løbende opdateret ved identificerede behov, og er underlagt såvel ekstern revision som UM's tilsyn og kontrol.

8. Bilagsoversigt

Bilag 1 Resultater fra afsluttede bevillinger 2023 - Korte opsummeringer

Bilag 2 Dataoverblik resultatramme 2022-2025

Bilag 3 CISUs strategi 2022 – 2025

Bilag 4 Resultatramme 2022 – 2025

Bilag 5 OpenAid rapportering 2023

Bilag 6 DERF Annual progress report 2023

Bilag 7 OpEn rapport 2023 (kan eftersendes)

Bilag 8 CISUs medlemsundersøgelse 2023-24

Bilag 9 CISUs Adfærdskodeks

Bilag 10 HQAI Mid cycle progress Report

Bilag 11 Radboud University: Citizens & Sustainable Development

Bilag 12 Civilsamfundspuljens retningslinjer

Bilag 13 Rio rapportering 2023

Bilag 14 Review of CCAM

Bilag 15 CISU grønt regnskab 2023

Bilag 16 CISU og puljer revisionsprotokol 2023

Bilag 17 CISU organisationsregnskab 2023